

Stenogrammid

XIV Riigikogu, II Istungjärk, infotund

Kolmapäev, 13.11.2019, 12:00

Toimetatud

12:00 Infotund

1. 12:02 Uurimisprotsesside politiseerimine
2. 12:15 Väärtusvalikud
3. 12:30 Riigi toimimine
4. 12:44 Valitsusjuhid
5. 12:54 Raudteeseaduses puudega inimeste erandite pikendamine
6. 13:05 Võrdsed õigused
7. 13:17 Riigi huvide esindamine kohtus
8. 13:29 Valitsuses toimuv
9. 13:42 Pensionisamba raha kasvatamine

12:00 Infotund

09:58 Esimees Henn Põlluaas

Austatud Riigikogu! Alustame oma iganädalast infotundi. Kõigepealt kohaloleku kontroll.

Kohaloleku kontroll

Kohal on 44 Riigikogu liiget, puudub 57. Täna infotunnis osalevad järgmised valitsuse liikmed: peaminister Jüri Ratas, majandus- ja taristuminister Taavi Aas ja rahandusminister Martin Helme. Kõigepealt saavad sõna registreerunud küsimuse esitajad ja seejärel vastavalt järjekorrale ka teised Riigikogu liikmed. Küsimuse esitaja saab võimaluse esitada ka täpsustav küsimus. Küsimuse pikkus on kaks minutit, vastus kolm minutit. Lähemegi siis küsimuste juurde.

1. 12:02 Uurimisprotsesside politiseerimine

10:01 Esimees Henn Põlluaas

Esimene küsimus on Taavi Rõivasel ja vastab peaminister Jüri Ratas. Palun!

11:02 Taavi Rõivas

Aitäh! Minu küsimus on väga lihtne. Mida te kavatsete peaministrina teha, et lõpetada oma valitsuse siseministri Mart Helme rünnakud prokuratuuri ja Eesti õigusriigi suunal?

11:02 Peaminister Jüri Ratas

Austatud Riigikogu esimees! Head Riigikogu liikmed! Hea küsija! Ma soovin kindlasti vastata sellele küsimusele laiemalt. Punkt üks, ma olen seda kogu aeg öelnud, et minu arvates teeb prokuratuur oma tööd ja teeb seda professionaalselt. Aga eks mõningad viimased kaasused on inimeste seas õigustatult tõstatanud järjest rohkem ja rohkem küsimusi. Näiteks seesama Mary Krossi juhtum, mis ühelt poolt lõpetatakse oportuuniteediga, kuid teiselt poolt läheb proua Kross taas meediasse ja ütleb, et ei, tegelikult teda ikka rünnati, tegelikult teda, ma ei tea, pilluti kividega jne. See on loomulikult suur probleem.

Edasi, kui rääkida prokuratuurist – ma olen teiega selles mõttes täiesti ühel joonel, et prokuratuuri poliitilist sõltumatust tuleb kaitsta. Eile õhtust alates olen ma tõsiselt juurelnud rahvusringhäälingus

kõlanud tsitaadi üle. Minu meelest oli see "Aktuaalne kaamera", kus teie erakonna esimees Kaja Kallas ütles järgmist: "Vaadates kõike seda, mida ta peaministrina on korda saatnud, siis Jüri Ratas peaministrina müüks Eesti maha esimesel võimalusel, kui ta saaks jätkata peaministrina, ja ma arvan, et see ei ole Eesti huvides." Ma tõmban siin otsese paralleeli karistusseadustikuga, mille § 232 räägib riigireetmisest. See on süüdistus, et peaminister on igal hetkel valmis riiki reetma. Ma arvan, et teil on nüüd võimalus katsetada ja näidata, kuidas prokuratuur on poliitiliselt sõltumatu. Kui teil on tõesti andmeid, et tänane peaminister Jüri Ratas on igal hetkel nõus maha müüma Eesti, Eestimaa ehk reetma riiki, siis tuleb vastav avaldus, vastavad materjalid peaministri vastu prokuratuurile esitada. Kui teil neid materjale ei ole, siis on ainus võimalus öeldu proua Kallase poolt avalikult ümber lükata ja vabandada. Ma arvan, et sellega saame me, hea Taavi Rõivas, mõlemad näidata, et meie prokuratuur Eestis on poliitiliselt sõltumatu ega ole kallutatud. Ja see, mis ma täna olen lugenud, et proua Kallas ütleb, et ta on nõus vabandama siis, juhul kui – ma ei tea, mitu "juhul kui'd" sinna tuleb – Mart Järvik tagasi astub. See on umbes sama seos, et ta on nõus vabandama siis, kui homme hommikul on temperatuur alla +5 kraadi. Kui opositsiooni juht on nii ütelnud, peab ta ka ise vastutust kandma.

11:05 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Taavi Rõivas, täpsustav küsimus.

11:05 Taavi Rõivas

Hea peaminister! See oli nüüd küll päris kummaline katse teemat mujale viia. Ma küsisin väga konkreetset, mida te kavatsete teha selleks, et teie valitsuse liige Mart Helme ei jätkaks prokuratuuri ja Eesti õigusriigi ründamist, ja ma ei saanud vastust. Ma palun veel kord, et te selle vastuse annaksite. Ja mis puudutab peaministri töö kritiseerimist, siis ma usun, et te olete sellega tänaseks juba harjunud. Teie kõrval istuv Martin Helme on teid, kui ma nüüd ei eksi, umbes vabariigi aastapäeva paiku nimetanud, vähemasti sotsiaalmeedia andmetel, Kremli viigileheks – oli vist selline see täpne tsitaat. Ma arvan, et see on teema, mida te võiksite Martin Helmega pärast arutada, aga ma arvan, et ka selles mõttes ei pea nüüd liiga kaua solvunud mängima. Küllap olete sellest juba üle saanud. Ja muidugi täiesti kummaline ja absurdne on see, et opositsioon, teie sõnastuse järgi, peaks hakkama katsetama – ja see oli teie täpne sõnastus – prokuratuuri sõltumatust sellega, et algatama peaministri vastu, ma saan aru, kriminaalasja. Kui see oli teie ettepanek, siis ütleme nii, et pehmelt öeldes oli see kummaline. Tulles tagasi küsimuse juurde. Ma lootsin saada selget, ühemõttelist vastust, et Eesti prokuratuur ei ole poliitiliselt kallutatud, et Eesti õigusriik väärib kaitsmist ja et see, mida Mart Helme on teinud, on lubamatu, ja et te teete kõik selleks, et Mart Helme ei jätkaks prokuratuuri ja õigusemõistmise poliitilist ründamist. Mu küsimus on täpselt sama, mis oli esimesel korral. Teie kui peaminister, mida te kavatsete teha, et lõpetada oma valitsuse liikme, oma valitsuse siseministri rünnakud prokuratuuri aadressil?

11:07 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Ma vastasin teile juba esimese küsimuse juures vähemalt kahel korral, et prokuratuur on sõltumatu, ja vähemalt ühel korral, et ta ei ole kuidagi poliitiliselt kallutatud. Ja ma ütlesin, et minu meelest oleme me siin, ma arvan, teiega täiesti ühel positsioonil. Nii et ma vastan, auväärt Riigikogu liige, ka teie teisele küsimusele täpselt samamoodi. Mida ma kavatsen teha? Eks ikka oma sõnadele kindlaks jääda ja need ka välja öelda – eeskätt siin, auväärses Riigikogu saalis, aga loomulikult ka teistel nõupidamistel, kui see teema seatakse kahtluse alla. Ja seda ma olen teinud. Nüüd, teie küsimuse teine osa puudutas kriitikat minu suunas, peaministri suunas. Ma usun, et me mõlemad teiega saame aru, et poliitiliselt on ju opositsiooni ja koalitsiooni vahel võitlus, see on alati nii olnud. Te vihjasite vabariigi aastapäeva paiku toimunule. On ju teada, et toona oli teine koalitsioon, kui on täna. See on realiteet. Mina ei ole selle kriitika pärast üldse pahane ja arvan, et kriitika, konstruktiivne kriitika, ongi mõistlik. Ma mäletan ise, kuidas Keskerakond ligemale kümme aastat tegi opositsioonis konstruktiivset kriitikat ja nii see peabki olema. Aga mina tõstatasin hoopis teise teema. Ja see teema on see, mida ütles eile Reformierakonna juht, minu arvates ka opositsiooni juht, proua Kaja Kallas: peaminister on nõus riiki reetma igal hetkel, kui ta selleks võimaluse saab. See on väga tõsine süüdistus. Ma ütlesin tõesti teie esimesele küsimusele vastates, et kui teil need andmed on, siis tuleb need anda prokuratuurile ja teha selgeks, kuidas peaminister seda riiki siis igal esimesel võimalusel maha müüb ehk reedab. See ei ole ju meie jaoks enam ainult siseriiklik küsimus. See on väga oluliselt Eesti maine küsimus rahvusvahelisel areenil. Mul on detsembris ees NATO tippkohtumine, mul on

detsembris ees Euroopa Ülemkogu kohtumine ja sellele küsimusele – opositsiooni liider ütleb, et ma olen nõus riiki reetma –, kui seda minu käest küsitakse, pean ma kindlasti andma vastuse. Teatavasti on julgeolekuteemad väga olulised. See süüdistus kas tuleb anda käiku või tuleb see võtta maha, mitte puggeda kellegi selja taha ja öelda, et vaat kui, ma ei tea, Mart Järvik täna ei ole enam minister või ma ei tea, mis peab veel juhtuma, vot siis ma olen nõus vabandama. Kui öeldakse selliseid asju välja, tuleb ka vastutus võtta.

11:10 Esimees Henn Põlluaas

Kaja Kallas, palun, järgmine küsimus!

11:10 Kaja Kallas

Aitäh, härra juhataja! Küsin, kas on lubatud, et peaminister otsesõnu valetab siin praegu, sest riigireetmisest ei ole mina rääkinud. Mina rääkisin sellest, et peaminister soovib väga olla peaminister ja on selle nimel valmis kõikidest põhimõtetest, lubadustest ja väärtustest loobuma. Ma palun ka stenogrammist see tsitaat igal juhul eemaldada, mina pole rääkinud riigireetmisest. Seda üritab Jüri Ratas siin üle dramatiseerida, et viia teema kuskile mujale. Küsimus puudutas seda, mida Jüri Ratas kui peaminister teeb siseministriga, kes on seadnud kahtluse alla uurimisorganite sõltumatuse. Ta vastas sellele, et tema usub, et uurimisorganid on sõltumatud. Aga küsimus ei puudutanud ju seda. Küsimus puudutas seda, mida Jüri Ratas kui peaminister teeb siseministriga, kes õõnestab õigusriiki, kes õõnestab neid põhimõtteid või õõnestab seda sõltumatust, mida prokuratuur ja uurimisasutused omavad, ja seab selle kõik kahtluse alla. Justiitsminister käis meil eile fraktsioonis ja kinnitas, et need siseministri väited ei vasta tõele, tal ei ole mitte ühtegi fakti, mis viitaks sellele, et uurimisprotsessid on Eestis poliitiliselt sõltuvad. Kui siseminister väidab teistpidist ja uurimisasutused kuuluvad tema pädevusse või tema haldusalasse, siis peaksid tal olema teistsugused tõendid. Kui neid tõendeid ei ole, siis küsin ma uuesti, mida peaminister Jüri Ratas teeb sellise siseministriga, kes selliseid väiteid esitab.

11:12 Peaminister Jüri Ratas

Suur tänu, hea küsija, austatud Kaja Kallas! Jah, ma vastasin Taavi Rõivase mõlemale küsimusele, et mida ma teen. Ma olen loomulikult nõus ka teile seda uuesti, kolmandat korda üle kordama. Kõigepealt, minu positsioon on see, et prokuratuur on loomulikult sõltumatu, ja ma ei näe siin prokuratuuri poliitilist kallutatust. Ma vastasin ka Taavi Rõivase vähemalt teisele küsimusele ja ütlesin, et ütlen seda siin Riigikogu saalis, aga olen öelnud ka teistel kohtumistel, kui see küsimus on tulnud arutelu alla. Nii et kasutan kindlasti oma sõna.

Aga ma pean vastama ka teie küsimuse peamisele osale, millele te kõige rohkem aega kulutasite. Tähendab, mina loen teie tsitaati, austatud proua Kaja Kallas, mille te eile ütlesite: "Vaadates kõike seda, mida ta peaministrina on korda saatnud, siis Jüri Ratas peaministrina müüks Eesti maha esimesel võimalusel, kui ta saaks jätkata peaministrina, ja ma arvan, et see ei ole Eesti huvides." Punkt üks, ma ei ole juba oma olemuselt selline igale poole trügija tüüp. Punkt kaks, ma ütlen seda, et ei, Jüri Ratase personaalküsimus küll ei ole see kõige peamine, aga see on ju täielik rünnak või siis põhjendatud rünnak, kui need andmed on olemas, Eesti riigi peaministri kui institutsiooni pihta ja loomulikult ka isiklikult minu pihta. Nüüd, te ütlete, et te ei ole öelnud, nagu oleks see riigireetmine. Ma loen täna ajakirjandusest, et te olete isegi sellise konstruktsiooni püsti pannud, et kui Mart Järvik täna lahkub, siis te olete nõus vabandama. Kui te ise ütlete, et te ei ole seda öelnud, siis mille eest te vabandate? Miks te siis üldse sellise konstruktsiooni teete? Ma tean seda, et justiitsminister tõesti on kohtunud Reformierakonna fraktsiooniga. Ma olen temaga ka rääkinud ja ta on kinnitanud, et prokuratuur ei algata poliitiliselt motiveeritud kriminaalasju. Ja selles osas ma igal juhul nõustun temaga. Te ütlete, et siseminister õõnestab õigusriiki. Andke andeks, auväärt Riigikogu ja Riigikogu liige proua Kaja Kallas, aga see, mida teie ütlesite riigireetmise kontekstis (Lärm saalis.), on tõsine rünnak Eesti mainele nii välispoliitiliselt kui ka sisepoliitiliselt. Kui ma olen siin Riigikogu kõnetoolis mitmel korral rääkinud, et Riigikogu liikme sõnal on väga suur kaal, siis just see juhtum seda näitab.

11:15 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. 12:15 Väärtusvalikud

11:15 Esimees Henn Pöllumaas

Jõuame teise küsimuse juurde, mille esitab Indrek Saar ja millele vastab peaminister Jüri Ratas. Palun!

11:15 Indrek Saar

Täna! Lugupeetud Jüri Ratas! Poliitikud peavad pidevalt tegema teatavaid väärtusvalikuid, nii nagu inimesed elus üldse. Seda peab kindlasti tegema ka peaminister. Sina otsustasid taganeda ühest väärtusest, milleks on sõnapidamine, ja toimida vastupidiselt sellele, mida sa enne valimisi lubasid, et sa ei too äärmuslikke jõude Vabariigi Valitsusse ja ei moodusta nendega koalitsiooni. Sa taganesid sellest väärtusest ja õigustasid seda sellega, et sa usud, et niimoodi saab ehitada sidusamat ühiskonda. Selle võtsite te ka üheks oma lipukirjaks selle koalitsiooni prioriteetide seas ja sa oled seda väga palju rõhutanud. Tõsi küll, viimasel ajal on seda vist piinlik rõhutada, nii et olen seda sinu suust kuulnud vähem. Aga endiselt on see teie prioriteetide hulgas kirjas. Eile toimus siin saalis hääletus. Sinu heakskiidul saadeti Eestit Euroopa Nõukogu Parlamentaarsesse Assambleesse esindama Urmas Reitelmann. Ja küsimus ei ole selles, et Urmas Reitelmann pole ilmselgelt siamaani aru saanud, kuhu ta saadetakse, sest eile Riigikogu kõnepuldis rääkis ta NATO teemadel, millega ENPA-l on suhteliselt vähe kokkupuuteid, kuigi ei saa ka öelda, et need üldse puuduvad, kas või mõtteliste sildadena. Aga see inimene on öelnud, et Eestis parasiteerib 300 000 tibat, ja on muu hulgas nimetanud pagulasi inimrämpsuks ja mugavusprussakateks. Kuidas sa seletad selles olukorras Eesti inimestele, et niimoodi ehitatakse sidusat ühiskonda? Kuidas sa seisad sidusa ühiskonna eest, kui iga kord, kui Urmas Reitelmann ilmub teleekraanile, uudistesse Eesti esindajana Euroopa Nõukogu Parlamentaarses Assamblees, tulevad inimestele need sõnad meelde?

11:18 Peaminister Jüri Ratas

Suur tänu, hea küsija! Austatud Indrek Saar, aitäh teile selle küsimuse eest! Ma ei ole taganenud oma väärtustest ja nendest ma ka ei tagane. Ma ütlesin väga selgelt välja – te vihjate sellele, et enne valimisi oli kampaania käigus üks põhiküsimus see, kes teeb EKRE-ga koostööd ja kes ei tee –, ma ütlesin, et nende väärtustega ei saa ma koostööd teha. Ja neid väärtusi, mille ma välistasin, ei ole tänases koalitsioonileppes sees, neid väärtusi, mille oli EKRE esitanud. Punkt üks. Punkt kaks on see, et tänane koalitsioon EKRE, Isamaa ja Keskerakonna vahel on minu arvates hea koalitsioon. Ma arvan, et see on Eestile hea koalitsioon, parim tänases kontekstis. Ja tõesti, minu jaoks, nii nagu eelmise koalitsiooni puhul, on üks selle koalitsiooni eesmärke, üks nurgakive sidus ühiskond. Ja nii see on. Ma arvan, et tänane koalitsioon, kus on kaks konservatiivset erakonda ja kus on vasaktsentristlik erakond, esindab väga selgelt Eesti elanike laiapõhjalist valikut viimastel valimistel. Ma tõesti arvan nii. Igal juhul toetan ja tunnustan ma koalitsioonipartnereid, nii EKRE-t kui ka Isamaad ja oma erakonda.

Nüüd, kui rääkida NATO-st, mille te sisse tõite, siis see on tegelikult seotud sellega, mida ma eelmisele küsimusele vastates ütlesin. Kui mind süüdistatakse riigireetmises, siis kerkivad ju automaatselt üles õigustatud küsimused riigi julgeolekust, küsimused meie liitlassuhetest. Need tuginevad väga paljuski meie liitlassuhetele. NATO-küsimus on minu jaoks täna selles mõttes järgmine. NATO ja transatlantilised suhted on Eesti jaoks ääretult olulised. NATO-sisene ühtsus on väga tähtis ja see on kindlasti meie julgeoleku garant. Kindlasti on NATO täna ühtne ja tugev organisatsioon nii poliitiliselt kui ka sõjaliselt, aga selge on see, et teatud NATO-liitlaste vahel on erimeelsusi. Nüüd, eriti veel tippkohtumise eel arvan ma, et kõik riigid pingutavad, et see ühtsuse sõnum muutuks ainult tugevamaks.

Te räägite Riigikogu liikmest Urmas Reitelmannist. Riigikogu, nagu te teate, valivad Eesti inimesed ja nad valivad need naised ja mehed, keda nad peavad õigeks. Ei ole keegi siin õigem või valem Riigikogu liige. Aga kindlasti ei saa ma kuidagi nõustuda väitega, et Eestis on 300 000 elanikku, kes on tibat, nagu te ütlesite, või sellega, et keegi on inimrämps. Loomulikult ma ei nõustu nende väidetega.

11:20 Esimees Henn Pöllumaas

Aitäh! Urmas Kruuse, palun! (Hääled saalis.) Vabandust, jah, Indrek Saar saab võimaluse täpsustavaks küsimuseks, palun!

11:21 Indrek Saar

Täna, juhataja! Lugupeetud peaminister! Ärge, palun, väänake minu sõnu! Mina tsiteerisin Urmas Reitelmanni. Mina ei ole nimetanud neid inimesi 300 000 parasiteerivaks tiblaks. Nii et palun see protokollu huvides kindlasti fikseerida. Ei ole vaja väänata küsija sõnu. Aga veel kord, minu küsimus oli selle kohta, et te olete lubanud ehitada sidusat ühiskonda. Me võime arutleda pikalt ja laialt selle üle, milline teoreetiline poliitiliste jõudude esindatus valitsuses on selle jaoks hea. Aga minu küsimus sulle on väga lihtne. Kuidas sa seletad nendele inimestele, kes ootavad sidusamat ühiskonda ja kes tunnevad ennast solvatuna, seda, et Urmas Reitelmann, arvestades kõike seda, mida ta on öelnud, saadetakse tänutäheks esindama Eesti riiki? Seda, et ta on üks nendest parimatest poegadeist ja tütardest, kes läheb Euroopa Nõukogu Parlamentaarsesse Assambleesse seisma demokraatia, inimõiguste ja õigusriigi eest? Kuidas sa seda Eesti inimestele seletad? Ma ei räägi rahvusvahelisest mainekahjust ega sellest, et me muutume selles rahvusvahelises organisatsioonis suure tõenäosusega rünnatavaks. Aga kuidas sa seletad Urmas Reitelmanni valimist Eesti inimestele, kes tunnevad, et neid on solvatud?

11:22 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh teile! Kõigepealt, punkt üks. Ma ei ole kuidagi teie sõnu, ma ei tea, väänanud ja igal juhul olen ma nõus selle täpsustusega, mis te stenogrammi jaoks tegite. Te lihtsalt mõistsite mind valesti. Nüüd, Urmas Reitelmann on valitud Riigikogusse. Te teate seda, et ENPA-s on esindatud Riigikogu erakonnad. Enne oli seal EKRE esindaja Jaak Madison. Peale seda, kui tema Euroopa Parlamenti valiti, on EKRE esitanud uue kandidaadi, inimese, kelle Eesti inimesed on siia Riigikogusse valinud. Te küsisite, kuidas ma seda asja selgitan. No selgitan nii nagu teilegi siin rahulikult ja põhjendatult, mida see koalitsioon sidusa ühiskonna saavutamiseks teeb. Aga selgitan seda ka väljaspool Riigikogu saali, kohtudes erinevate inimestega. Selgitasin seda, kuidas ma seda teen, näiteks eile, olles Lääne-Virumaal ja kohtudes Rakvere gümnaasiumi noortega, olles Lääne-Virumaal ja kohtudes valdavalt eakamate inimestega. Rääkisin, mida valitsus teeb selleks, et Eesti 1,3 miljonit elanikku oleksid võimalikult ühtsed. Ma arvan, et ennast umbkaudu tsiteerides ütlesin eile ka Rakvere gümnaasiumis, et meie julgeolek algab siit, sellest gümnaasiumi aulast, ja laiendatuna sellest 1,3 miljonist elanikust, kui sidus see ühiskond on ja kui tugev see ühiskond on. Ja ma siiralt arvan, et see tegelikult nii on. Mis on meie tegevused? Eks need ole ju erinevad head poliitikad, mida tänane koalitsioon ellu viib – olgu see sotsiaalvaldkonnas, olgu see haridusvaldkonnas, olgu see sisepoliitikavaldkonnas. Kõikides nendes. Kui räägime ühiskonna ühendamisest, paremast ühendamisest, siis kõige olulisemad on ikkagi inimsuhted. Aga on ka teatud füüsilised ühendused, mis kindlasti on seotud näiteks majandusvaldkonnaga ja on seotud keskkonnavaldkonnaga. Oleme nende poliitikate üle siin Riigikogus väga palju ju tegelikult ka debateerinud. Nii et need on need tegevused. Kui vaatame kas või viimaseid Kaitseministeeriumi uuringuid, siis just näiteks julgeoleku osas, aga ka mitmesuguste riigi institutsioonide puhul me näeme, et Eesti elanikkonna usaldus on kasvanud. Ja väga hea meel on selle üle, et julgeolekuküsimuste osas, olgu see NATO või olgu see Euroopa Liit, on kasvanud usaldus ka venekeelsete inimeste hulgas. See on positiivne tendents.

11:25 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Urmas Kruuse, palun!

11:25 Urmas Kruuse

Aitäh! Auväärt istungi juhataja! Lugupeetud minister! Probleem minu arust ongi selles, et te räägite väärtustest, aga me ei saa enam aru, milliste väärtuste eest te seisate. Ja kui te olete öelnud, et sõnal on kaal, siis seda enam peaks kaal olema tänase peaministri neil sõnadest, mis ta rääkis enne valimisi. Olgu see siis seotud pensionäridega, vähemustega või millega iganes. Te olete tegelikult oma ametis täna ju tõestanud, et selle nimel, et olla peaministritoolil – kuna see on teie jaoks ainukene poliitiline võimalus selles koosluses peaminister olla –, hoiate te sellest nii hirmsasti kinni, et unustate ära need põhiprintsiibid ja väärtused, mille eest võiks ja peaks Eesti Vabariigi peaminister seisma. Te otsite justkui enda haletsemist, rünnates Kaja Kallast ja pannes talle suhu selliseid sõnu, mida ta absoluutselt kindlasti öelnud ega mõelnud ei ole ja mis ta ka ise siin ümber lükkas. Mõte on endiselt selge: peaministritool on teile niivõrd armas. Me teame ajaloost juhtumeid, kui inimestele on üks asi olnud nii armas, et kõik teised asjad on ära unustatud, kaasa arvatud enda väärtused. Ja see on tegelikult see probleem, miks siin saalis neid küsimusi küsitakse. Kui te kaitsete Urmas Reitelmanni, siis küsimus ei ole

selles, et ta on rahva valitud saadik, vaid selles, mis on see kriteerium, mille alusel inimesed lähevad meie Eesti Vabariiki esindama. Kui selles ajaloolises listis on nii palju haiget tegevad, ignorantset ja solvavat lektööri, siis peaks inimesel laskma veel pingil istuda, kuni me saame aru, et see lektüür on muutunud. See on see probleem, austatud peaminister, ja selle tõttu me küsime teie käest küsimusi väärtuste ja väärtusvalikute kohta. Minu arvates ei liigu te selles suunas.

11:27 Esimees Henn Põlluaas

Aeg sai otsa. Aga küsimus?

11:27 Urmas Kruuse

See oligi küsimus. Kus on väärtusvalikud? Mis need on?

11:27 Peaminister Jüri Ratas

Suur tänu teile selle küsimuse eest! Eesti on armas, Eesti inimesed on armsad. Kui te küsite, mis asi on armas minule, siis see on Eesti ja Eesti riik, Eesti inimesed – tõesti on armsad. See, kas Jüri Ratas on kraavihall või peaminister, ei muuda seda armastust. Sellest tulenevalt ma Taavi Rõivase küsimusele vastasingi, et minule on Eesti armas. Armas on Eesti iseseisvus, mis on tulnud meie vaarisade ja vaaremade ja vanaisade ja vanaemade ja emade-isade targa töö tulemusena. Meil siin Riigikogus toimuvad poliitilised vaidlused, peetakse poliitilisi debatte, esineb poliitilist konkurentsi. See kõik on õige ja tervitatav, nii peabki ühes demokraatlikus ühiskonnas olema. Siia on valitud viis erakonda. Viis erakonda seisavad selle eest, et viia ellu oma poliitilisi põhimõtteid, aga ma loodan, et eeskätt seistakse selle eest, et nii tugevdada meie riiki ja maad. Kui keegi astub sellest poliitilisest võitlusest välja ja paneb Eesti rahvusvahelise maine löögi alla, öeldes, et peaminister on nõus esimesel võimalusel Eesti maha müüma, siis loomulikult pean ma sellele reageerima, sest ma ei ole selle väitega nõus ja ma ei ole kuidagi nõus sellega, et minu kohta sedasi öeldakse. Ma olen kolm aastat talitanud kõige parema teadmise järgi, nii nagu olen mõlema valitsuse juhtimiseks siin Riigikogu ees vande andnud. Olen talitanud ka oma lastetoa tõekspidamistest lähtuvalt. Ja see talitamine on seisnenud selles, et kaitsta Eestit igal hetkel. Kaitsta Eestit riigisiselt, aga kaitsta Eestit ka meie rahvusvahelistes ühendustes – olgu see ÜRO, olgu see NATO, olgu see Euroopa Liit. Ja mitte kuidagi ei saa ma öelda, et see on nüüd poliitiline võitlus. See on midagi rohkemat. Seetõttu ütlesin ma härra Rõivasele, et nüüd oleks paras aeg testida ja näidata, et prokuratuur on poliitiliselt sõltumatu, juhul kui Kaja Kallasel või Reformierakonnal on olemas reaalsed faktid selle kohta, et Jüri Ratas on nõus Eesti igal hetkel maha müüma ja riiki reetma. Kui neid ei ole, siis tuleb see väide tal ümber lükata.

11:30 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. 12:30 Riigi toimimine

11:31 Esimees Henn Põlluaas

Küsimus nr 3 on Hanno Pevkurilt ja vastab rahandusminister Martin Helme. Palun!

11:31 Hanno Pevkur

Aitäh! Austatud koosoleku juhataja! Hea minister! Mulle tundub, et viimasel ajal on keemistemperatuur jõudnud tegelikult kõrgemale kui 100 kraadi – kui me vee võtame –, ma ei tea küll, kuidas see võimalik on, aga vähemalt tundub nii. Seda eelkõige poliitilises retoorikas. Teie suust on tulnud erinevaid ütlemisi ja ka teie isa suust on tulnud erinevaid ütlemisi Eesti kohtusüsteemi kohta. Eelmisel aastal – et ma nüüd ei eksiks, siis võtsin teie tsitaadi välja – ütlesite te: "Mitte ainult minu, vaid ka terve hulga teiste meie fraktsioonide liikmetega võtavad peaaegu igapäevaselt ühendust inimesed, kes toovad meile absurdseid ja õõvastavaid konkreetseid näiteid sellest, kuidas Eesti kohtud ja prokuratuur rikuvad seadusi, kuidas menetlus ise ongi karistus, kuidas omavolitsetakse ja suvatsetakse." See on minu jaoks nagu murekoht, mida ma tahtsin teiega täna siin arutada. Minu hinnangul ei jäta selline riigijuhtidepoolne Eesti õigusriikluse alustalade õõnestamine head muljet. Kui lähtuda sellest, et Eesti

inimesed peaksid joonduma oma juhtide järgi, siis millise mulje võiks inimestele jätta see, kui valitsusliikmed Eesti õiguskaitseorganeid ei usalda? Samas peaminister ütleb, et ta usaldab prokuratuuri sada protsenti. Nüüd siis kaks konkreetset küsimust. Kui teie ei usalda kohtuid ja prokuratuuri, aga peaminister usaldab, siis kas teie ei usalda peaministrit? Ja teiseks, kas te äkki saate siin Riigikogu suure saali ees tuua vähemalt kolm konkreetset näidet selle kohta, kuidas kohus või prokuratuur on seadust rikkunud?

11:33 Rahandusminister Martin Helme

Aitäh! Jah, ma kuulasin kahe esimese küsimuse puhul tekkinud debatti ja mul tekkis mulje, et ma olen kuskil videvikutsoonis, kus on ajaauk. Me oleme kinni jäänud kusagile aprilli- või märtsikuusse, kui valimistulemuste järel moodustati uus valitsus. Ja kui ma eelmisel nädalal siin ühe eelnõu kaitsmisel olin ja siinset debatti kuulasin, jäi mulle mulje, et vähemalt üks erakond siin saalis ei saa ikka veel aru, et ta ei ole enam valitsuses, ja ei oska selles olukorras kuidagi käituda.

Nüüd teie konkreetsema küsimuse juurde. Siin saalis on lausa suure loosungina kõhu peal kõlanud üleskutse, et Eestis on sõna vaba. Ma arvan, et kui sõna on vaba, siis ta on vaba kõigi jaoks. Ta on vaba tavalisele kodanikule, ta on vaba ajakirjanikule, ta on kindlasti vaba ka poliitikutele. Mina ei ole nõus elama riigis, kus meil on mingisugused isikud või institutsioonid, kes ei kuulu kriitika alla. Näiteks Iraan on selline riik, kus ei tohi teatud institutsioone kritiseerida. Põhja-Korea on selline riik, kus ei tohi mingeid asju kritiseerida, tõenäoliselt ei tohi seal üldse midagi öelda. Ma arvan, et Eestis tohib kritiseerida ja legitiimse poliitilise debati objekt tohib olla ja peab olema ka õigussüsteem. Kui on kõhklus, kahtlus, etteheiteid, siis peab saama seda väljendada.

Te tahtsite konkreetseid näiteid. Seesama Mary Krossi või Mary Jordani juhtum on väga ilmekas näide sellest, kuidas õigusemõistmises on midagi valesti. Ja ma ei eksi ega valeta, kui ma ütlen, et tõepoolest on inimesed pöördunud minu poole või meie erakonna poole ja toonud oma konkreetseid kohtuskäimise kaasuseid, mille korral mina, kes ma ei ole juristi haridusega, näen ilmselgelt, kuidas protseduuri reegleid on rikutud või kuidas õigust on mõistetud niimoodi, et õiglus on kannatanud. Selgelt kannatanud. Ma pean seda ülimalt ohtlikuks sellelesamale demokraatlikule õigusriigi korrale, väga kahjulikuks ühiskonna sidususele, kui laseme neil asjadel lihtsalt minna, ei räägi neist, ei ürita leida lahendust ega neid parandada. Aga see on ju teie nõuanne: mätsime kinni, oleme vait, las olla halvasti. Mina ei ole sellega nõus ja see on üks asi, mida ma tahan valitsuses parandada.

11:35 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Hanno Pevkur, täpsustav küsimus. Palun!

11:35 Hanno Pevkur

Aitäh! No ei tule neid konkreetseid asju, nagu me näeme. Ka teie mainitud juhtumi korral andis ju hinnangu kohus, kas ühel või teisel moel asi lõpetada või mitte. Eestis, nii nagu ka muudes demokraatlikes riikides, mõistab õigust kohus. Seda, kui üks või teine pool ei ole kohtu hinnanguga nõus, võib ikka ette tulla ja demokraatlikus riigis ongi normaalne, et kõik ei pea kohtu otsusega nõus olema. Küll aga ei saa ma aru sellest, et kui teie ei ole ühe või teise otsusega nõus, siis võtate endale hindaja rolli. Ma olen selles mõttes nõus, et sõna on vaba, aga arvestagem – eriti teie oma praegusel positsioonil – ka seda, et sõnal on jõud. Kui te ütlete – kas teie või teie erakonna juht, isa ja siseminister –, et tegemist on poliitilise tellimusega või et kohus või prokuratuur rikub seadust, siis see on koht, kus te tõepoolest peate esitama ikkagi ka konkreetseid fakte, milliste juhtumite puhul see nii on. Hinnangute pinnal püsida ei saa. Ja tehke palun vahet kriitikal ja konkreetsele süüdistusel või süüdistamisel. Ma siiski tulen tagasi selle juurde, et küsin näiteid. Okei, kui te ei taha mulle seaduse rikkumise kohta konkreetseid näiteid tuua – ma küsisin seaduse rikkumiste kohta –, siis tooge mulle konkreetseid näiteid vähemalt selle kohta, kui teie arvates on kohtud ja prokuratuur tegelenud poliitilise tellimusega. Tooge mulle vähemalt kolm näidet või tõendit või argumenti, mille korral kohus või prokuratuur on tegelenud poliitilise tellimusega. Ja jääge küsimuse raamidesse.

11:37 Rahandusminister Martin Helme

Aitäh! Ma arvan muidugi, et neid näiteid võib tuua ja need on suures osas hinnangulised. Noh, ma võin tuua näite selle kohta, kuidas Tartus oli üks abilinnapea, keda on loksutatud kohtus – ta on sellest lausa raamatu kirjutanud – ja seda lõppkokkuvõttes 9-eurose arve pärast. Me võime siin rääkida näiteks ühe

erakonna esimehest, keda on loksutatud kohtus, ja lõpuks ei ole sealt mitte midagi tulnud, kuid nüüd loksutatakse edasi, närutades teda mingisuguste maksunõuetega. See kõik riivab inimeste õiglustunnet ega jäta head muljet kogu süsteemi õiglusest ja tasakaalustatusest. Aga võib-olla ei ole mõistlik minna üksikjuhtumite juurde. Ma olen nõus, et tõenäoliselt on igal kohtuotsusel üks osapool, kes tulemusega rahul ei ole. See on süsteemi sisse ehitatud. Aga me ei räägi ju sellest. Me räägime sellest, et meile on näha, kuidas mingitel puhkudel süstemaatiliselt ei algatata asju. Ma toon jälle konkreetse näite, see on Indrek Tarand, kelle vastu ei algatatud mitte midagi, kuigi ta selgelt rikkus seadust. Ja teistel puhkudel me näeme, kuidas asju algatatakse üliagaralt. Sellise suvaõigusega – see on seesama suvaõigus, millest me räägime –, sellise suvaõigusega ei tohiks me keegi leppida. Mitte keegi meist ei tohiks leppida. Õigusriik seda tähendabki, et kõik on seaduse ees võrdsed. Kedagi ei kohelda halvemini ega paremini selle pärast, mismoodi ta meile inimesena tundub – kas ta on, ma ei tea, opositsioonis või koalitsioonis, kas ta on rikas või vaene. Sellisel asjal ei tohiks lasta juhtuda. See võitlus, mida meie peame, mida mina pean, on võitlus õigluse eest. Ja on täiesti kurioosne – täiesti kurioosne –, et seda võitlust rünnatakse kui katset lammutada õigusriiki. Tegelikult on ju täpselt vastupidi. Meie erakond ja mina isiklikult kõige rohkem õigusriigi eest seisamegi.

11:40 Esimees Henn Pölluas

Aitäh! Jürgen Ligi, palun!

11:40 Jürgen Ligi

Aitäh! Üsna kohutav on teid kuulata. Te sisuliselt ütlete, et te ei taha elada Eesti Vabariigis. Te tahate elada riigis, kus partei kontrollib kõike. Ta kontrollib kõike alates toiduohutusest, prokuratuurist, politseist ja kohtust kuni teaduseni välja ja kui miski talle ei meeldi, siis võtab ta sõna, ja ta võtab alati sõna nii, et see oleks talle poliitiliselt kasulik. Parteilised olid ka teie näited. Oma poliitiliste oponentide peale näitate näpuga, et nende suhtes ei algatata midagi, aga järgmises esinemises ütlete, et näed, teie omasid kogu aeg nokitakse. Tahaks muidugi küsida, et mis või kes see nokkija on, kus see salajane loom siis on, kes kogu aeg teie vastu töötab. Aga tegelikult on see sihuke kommunistlik maailmavaade, totalitaarne arusaam riigist, kus partei – ja see on ainult teie partei – ütleb kõike. Minu küsimuse genereeris tegelikult teie kehakeel ajal, kui peaminister ütles korduvalt, et prokuratuur on sõltumatu, poliitiliselt kallutamatu. Palun kommenteerige peaministri sellist täiesti arusaamatut väidet, kui teie olete aru saanud, et prokuratuur on kallutatud, ajab taga teie omi ja päästab vabaks teiste omi. Mis hinnangu te annate peaministri siinsele esinemisele, mille käigus ta mitu korda kordas, et prokuratuur ei ole poliitiliselt mõjutatav? Kehakeelega te hinnangu andsite, aga öelge nüüd siis ka välja, mis nägusid te tegite ja mis poose seal võtsite, kui peaminister rääkis.

11:42 Rahandusminister Martin Helme

Aitäh! Jaa, ma küll ei tea täpselt, kumb on meie erakonna liige, kas Mary Jordan-Kross või Indrek Tarand. Ja ma ei tea, mis me järgmiseks teeme, kas hakkame siin tarokaartidega – lisaks kehakeele ekspertiisile – otsustama, mida keegi mõtles. See on kindlasti väga produktiivne uus lisandus parlamentaarsetele debatidele. Mul on muidugi hea meel, et Jürgen Ligi fantaasialend on sama kõrge, nagu see on alati olnud. See, mida ma siin rääkisin – Jürgen Ligi kuulis risti vastupidist ja tõlkis selle meile kõigile ülejäänutele ära. Ma arvan, et sellest on parlamentaarses debatis kindlasti kasu, et me üksteist tõlgime ja üksteise sõnadele uue tähenduse anname, nii nagu päriselt on.

Minu meelest, ma küll stenogrammi nüüd ei saa vaadata, aga minu meelest oli praeguse infotunni varasemates küsimustes juttu poliitilisest mõjutatusest. Aga Hanno Pevkur rääkis sisuliselt sellest, kas me usume, et ta on täiesti erapooletu. Need ei ole päris üks ja sama asi. Ma võin täiesti rahulikult kinnitada, et ei siseminister ega rahandusminister ega isegi mitte peaminister ega ka justiitsminister saa mõjutada prokuratuuri. Me võime seda pidada heaks või halvaks, aga see on üks pool asjast. Prokuratuuri poliitiliselt millekski sundida, talle midagi keelata ei ole Eestis võimalik. Sellest täiesti lahus on küsimus, kas prokuratuur või ka kohtud, kohtute erinevad astmed, kohtunike spetsiifilised üksikotsused on õiglased, mõõdavad kõiki inimesi täpselt sama standardi järgi ja on kallutamatud, teenivad selgelt ainult seadust ja õiglust. Sellele küsimusele ei saa mina küll alati jaatavalt vastata. See ongi meie ja minu isiklik kriitika olnud. Nii et ma arvan, et kui me seda debatti peame, peaks siiski olema võimalik suuta teatud asju üksteisest lahutada ja rääkida neist ükshaaval.

11:44 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

4. 12:44 Valitsusjuhid

11:44 Esimees Henn Põlluaas

Järjekorras on küsimus nr 4, mille esitab Jaak Juske. Vastab peaminister Jüri Ratas. Palun!

11:44 Jaak Juske

Lugupeetud istungi juhataja! Hea peaminister! Teie armastatud koalitsioonipartneri liige, teie hea kolleeg maaeluminister Mart Järvik on loobunud Eesti Vabariigi õigusliku järjepidevuse põhimõttest ning lasknud riputada oma ministeeriumi seinale nii Saksa kui ka Nõukogude okupatsiooni aegsete ministrite pildid. Ma saan aru, et see on teie juhitud valitsuskoalitsiooni uus poliitika. Kui peaminister kuulaks, siis esitaksin ka küsimuse. Siit siis küsimus: millal on oodata, et ka Stenbocki maja seinale pannakse okupatsiooniaegsete valitsusjuhtide pildid, nende seas näiteks Johannes Vares-Barbaruse ja Hjalmar Mäe oma?

11:45 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh, hea küsija! Te ütlesite irooniliselt "armastatud koalitsioonipartner". Noh, kui palju seda armastust siin poliitikas erakondade vahel ikka on. Aga ma ütlesin ühes eelnevas vastuses, et EKRE on kindlasti hea koalitsioonipartner. Ma ütlesin, et minu arvates on see parim koalitsioon, mis täna saab Eestis olla. Ütlesin ka seda, et Isamaa on hea koalitsioonipartner.

Nüüd, ma saan aru, mida te küsite. Mõnikord kõnelevad ju pildid rohkem kui tuhat sõna, nagu öeldakse. Eks me kõik tule kuskilt oma isiklikust kogemusest. Ma mäletan, kuidas minul oli au asuda Taavi Rõivase järel tööle Stenbocki majja. Seal on väga ilusasti esitatud riigivanemate portreed teise maailmasõja eelsest ajast. Mina tulin toona ühest omavalitsusest, kus oli samuti selline fotode sein – mitte maalid, aga fotod. Seal on minu teada, kui ma ei eksi, olemas kõikide Tallinna linnapeade fotod hoolimata sellest, mis ajastul nad on ametis olnud – kas okupatsiooni ajal, esimese Eesti Vabariigi ajal või iseseisvuse taastanud Eestis. Kuna te Stenbocki maja kohta küsisite, siis 2017. aastal enne 20. augustit, ma mäletan, sai seal korraldatud väga ilus üritus ja avati sein, kus on kujutatud ka iseseisvuse taastanud Eesti Vabariigi riigijuhte ja peaministreid. Kui ma ei eksi, algab see rida Edgar Savisaarega ja lõpeb Taavi Rõivasega. No istuvat ministrit ei panda, kuigi siin Riigikogus on natuke teistsugune traditsioon, aga ma arvan, et Stenbocki majas ei pea see nii olema.

Teie küsimus oli, et kas mina plaanin öelda Riigikantseleile, et pange kõik. Minu soov oli panna iseseisvuse taastanud Eesti peaministrite fotod. Tõesti, need ei ole maalid, vaid on fotod. Minu meelest sai Riigikantselei väga ilus ja ju see oli toonase riigisekretäri Heiki Loodi initsiatiiv – ma võin muidugi eksida, sel juhul vabandan tema ees, ma täpselt ei tea –, et sinna pandi ka need peaministrid, kes olid peaministrid eksiilis. Ja see on tõesti väga tore. Niisugune fotosein on seal Stenbocki majas üsna taganurgas. Nii et mina olen käitunud selliselt, aga ma ütlen, et ma mäletan, kuidas Tallinna Linnavalitsuses – kui ma ei eksi, Vabaduse väljak 7 – on esitatud tõesti kõigi linnapeade pildid hoolimata sellest, mis ajastul nad on Eestis ametis olnud. Nii et käitutakse erinevalt ja käekirjad on erinevad, härra Juske.

11:48 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Jaak Juske, täpsustav küsimus, palun!

11:48 Jaak Juske

Austatud peaminister! Kindlasti pannakse ühel päeval Stenbocki maja seinale ka teie pilt. Mul on muidugi rõõm kuulda, et teie juhitud valitsus peab Eesti Vabariigi õiguslikku järjepidevust oluliseks, kui me räägime Stenbocki majast. Ma annan teile nüüd võimaluse siit auväärt Riigikogu puldist öelda, et te mõistate oma kolleegi, maaeluministri käitumise nende konkreetsete piltide osas hukka ja palute tal okupatsiooniaegsete juhtide, ministrite pildid maha võtta.

11:49 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Ei, no sellega olen ma igal juhul päri, et Eesti on taastanud oma iseseisvuse õigusliku riigi printsiipe silmas pidades. Aga see, et te ütlete, et ma pean ministeeriumidele ütlema, mis pildid või fotod või maalid nad tohivad sinna üles panna – no andke andeks! Iga ministeerium teeb seda ikka ise ja nende käekiri on erinev. Kui üks omavalitsus, ministeerium näeb seda omamoodi, siis ta ka teeb seda omamoodi. Riigikantselei on täna näinud seda asja selliselt. Ja ma tunnistan, et need iseseisvuse taastanud peaministrite fotod – no suuruses A4, need ei ole suuremad – on tõesti seotud minu initsiatiiviga.

11:49 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Urmas Kruuse, palun!

11:49 Urmas Kruuse

Aitäh, austatud istungi juhataja! Auväärt peaminister! Kui mu mälu mind ei peta, siis Isamaaliit – keda te samuti koalitsioonipartnerina väga toetavalt kiitsite –, täpsemalt Helir-Valdor Seeder, võttis need pildid seal 2007. aastal ära, tegutsedes väga põhimõttekindlalt. Selle põhjal ma eeldan, et ilmselt teil omavahelist jutuajamist veel olnud ei ole. Aga need ilmingud tekitavad tegelikult küsimusi. Ja kuigi teil on praegu vaja suure huviga SMS-e lugeda ja Riigikogu liikmete küsimusi aega kuulata ei ole, on ikkagi häiriv see, et oleme siin Riigikogu saalis pidanud tegelema sellega, miks Euroopa Liidu lipud ei võiks kogu aeg Valges saalis seista, samal ajal kui okupatsiooniaegsete maaeluministrite või põllumajandusministrite piltide tagasipanekut kohtleb peaminister üsna hellalt. Austatud peaminister, kas see on tänases Eesti Vabariigis mingi uus reaalsus või on see ajutine katarsis?

11:51 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh teile selle küsimuse eest! Ei, ma kuulasin teie küsimust hoolega. Ma ei tea, võib-olla tõesti peame pidama debatte, kuidas kujundada seinasid ja kuidas mitte kujundada seinasid. Ma saan aru, et selle küsimusega tahate nii teie kui ka härra Juske taas üles tõmmata seda küsimust, et kas arvestades 51-aastast ränka, negatiivset, halba ajajärku, okupatsiooni, tohivad need pildid seal olla või ei tohi. No ma ütlen, et see käsitlus on olnud erinev. Ma ei arva, et austatud Riigikogu peaks seadusesse panema, missuguseid pilte tohib kasutada ja missuguseid pilte ei tohi kasutada. Mõnes kohas on see võib-olla isegi niisugune sisekujundusliku elemendi küsimus.

Nüüd nendest lippudest. Punkt üks, see on ju Riigikogu otsus. Siin Toompea lossis – vabandust, Riigikogu hoone kõrval olevas Toompea lossis, need moodustavad küll ühe kompleksi – olev Valge saal on kindlasti, ma arvan, kõige auväärsem ruum, kus on koos käinud Riigikogu ja kus on koos käinud valitsus. Kui ma ei eksin, siis oli see nii vist kuni 2000. aasta suveperioodini. 2000. aasta 8. august oli vist see päev, kui koliti Stenbocki majja istungeid pidama. Aga nüüd see lippude küsimus. Ma mäletan, et kui seda küsimust kevadel arutati, siis koostati üks fotoreportaaž, millel on näha, kuidas Eesti valitsused on oma esimese grupifoto teinud. Ja need on olnud väga erinevad. Ma kindlasti ei hakka välja tooma, mitu sinimustvalget oli pildil ühe, teise või kolmanda peaministri ajal, aga ma mäletan, et seal oli Andrus Ansipi mitu valitsust, Taavi Rõivase valitsus, Jüri Ratase valitsused. Ja teate, need lippude taustal tehtud pildid olid väga erinevad: kus oli üks Eesti lipp, kus oli Eesti lippe rohkem, kus olid nii Eesti kui ka Euroopa Liidu lipud. Kui ma ei eksin, siis kas need lipud ei ole mitte seal Riigikogu fuajees – ma võin eksida, teie teate seda paremini. Aga noh, see on Riigikogu korraldada, kus need lipud on. No näete, mina olen väga õnnelik, et siia Riigikogu saali on sinimustvalge toodud. Ja ma mäletan, et toona olid ka kõvad vaidlused. Teie erakonna liige, minu meelest härra Kalev Lillo oli üks peamine, kes toona seisis selle eest, et sinimustvalge siia saali saaks toodud. Mõned koosseisud tagasi olid kõvad vaidlused. Nii et ilusad lipud on seal Valges saalis, ilusad, kõige ilusamad lipud, mis saavad olla. Aga see ei tähenda kuidagi seda, et me äkitselt ei oleks, ma ei tea, Euroopa Liidus või NATO-s. Sellest küll seda välja lugeda ei saa.

11:54 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

5. 12:54 Raudteeseaduses puudega inimeste erandite pikendamine

11:54 Esimees Henn Põlluaas

Järgmisena küsimus nr 5, mille esitab Jüri Jaanson. Vastab majandus- ja taristuminister Taavi Aas. Palun!

11:54 Jüri Jaanson

Aitäh! Austatud istungi juhataja! Austatud minister! Juhtunud on selline asi, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi soovil lisas majanduskomisjon 4. novembril meresõiduohutuse seaduse teise lugemise arutelul kiireloomuliselt seaduseelnõusse raudteeseaduse muudatused, millega pikendatakse uueks viieaastaseks perioodiks erandeid raudtee-ettevõtjatele Euroopa Ühenduse määrusega pealepandavate kohustuste suhtes. Pikendatavate erandite hulgas on ka määruse artikkel 22, millega kohustatakse raudtee-ettevõtjaid võimaldama puudega inimestele raudteejaamades igakülgset abi. Kahjuks selgus majanduskomisjonis peale meresõiduohutuse seaduse teise lugemise arutelu ja otsuste vastuvõtmist, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on kahetsusväärset kombel uue raudteeseaduse ettevalmistamisel ja ka erandite pikendamise ettevalmistamisel jätnud kõrvale sihtgrupi, keda need muudatused oluliselt puudutavad. Need on puudega inimesed ja nende esindusorganisatsioon Eesti Puuetega Inimeste Koda. Mul on väga hea meel, et just eile, eile pärastlõunal vahetult enne meresõiduohutuse seaduse tänast lõpphääletust said osapooled, st majanduskomisjon, majandusministeerium ja Eesti Puuetega Inimeste Koda eesotsas tegevjuhiga, majanduskomisjonis ikkagi lõpuks kokku. Ja suure-suure arutelu peale sõlmiti kolmepoolne kokkulepe. Austatud minister, mul on teile palve, et te selle saavutatud kokkuleppe sisu ministeeriumi poolt nüüd avaliku stenogrammi tarbeks väljendaksite.

11:56 Majandus- ja taristuminister Taavi Aas

Aitäh! Austatud Riigikogu esimees! Austatud küsija! Head Riigikogu liikmed! Tõepoolest, et kõrvaldada see kahetsusväärne möödarääkimine, et ühe seaduse arutelul jäi kahetsusväärset kombel kõrvale Eesti Puuetega Inimeste Koda, ütlen täpsustuseks niipalju, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium kooskõlastas seda seadust Sotsiaalministeeriumiga. Saanud sealt kooskõlastuse, võttis Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium eelduseks, et Sotsiaalministeerium on selle ka teiste huvigruppidega läbi rääkinud. Paraku selgus, et nii see ei olnud. Ja tõesti, eile tuli kokku Riigikogu majanduskomisjon, kus seda teemat arutati. Ma olen väga tänulik, et see arutelu seal niimoodi kulges ja et jõuti ka kokkuleppele, mille kohaselt Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, kelle esindajana ma sellel koosolekul viibisin, jäi tõepoolest teatud ülesanne. Ja saagu see ülesanne stenogrammis fikseeritud, nii nagu te soovite – me tõepoolest kavatseme sellest ülesandest kinni pidada. Riigikokku on menetlusse tulemas raudteeseadus, eesmärk on menetleda seda uue aasta alguses ja jõustuma peaks see järgmise aasta 16. juunil. Enne Riigikokku saatmist vaatab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium koos mõlema poolega ehk siis nii raudtee-ettevõtjatega kui ka puuetega inimeste kojaga selle pikendamist küsiva punkti sisu võimalused üle. Pikendust küsiti küll viieks aastaks, aga nii, nagu me eile ka rääkisime, ei tähenda see kindlasti seda, et puuetega inimesi puudutav küsimus jääks viieks aastaks riulisse. Eesmärk on ikkagi sellega võimalikult kiiresti edasi liikuda. Kindlasti võtab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium huvitatud osapooltega ühendust ja püüab leida võimaliku lahenduse.

11:59 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Täpsustav küsimus, Jüri Jaanson, palun!

11:59 Jüri Jaanson

Suur tänu! Austatud minister! Jah, tõepoolest, juhtunu on kahetsusväärseks õppetunniks kõikidele osapooltele. Seda enam, et selgus, et ka Sotsiaalministeerium ei ole puuetega inimeste esindusorganisatsiooniga ühendust võtnud ja nemad ei ole mitte kuidagi teadlikud olnud sellest raudteeseaduse menetlemisest ja ka erandite pikendamise menetlemisest. Pikendamist menetleti muidu teist korda. Esimene viieaastane tähtaeg lõpeb kohe, 3. detsembril ja nüüd tahetakse ellu viia seda teist pikendamise perioodi. On selge, et loomulikult ei ole meie mitmesuguste sihtgruppide, huvigruppide esindusorganisatsioonid ühiskonnas nii jõukad või ei ole neil nii palju ressursse, et nad suudaksid jälgida kõike, mis

valitsussektoris toimub, kaasa arvatud seadusloome detaile. Ja seetõttu küsiks in ma teise küsimusena teilt väga üldiselt, et kuidas te n-ö tuleviku mõttes seda olukorda vaatate: kes ja kuidas peaks tegelikult vastutama selle eest, et seaduseelnõude menetlemisel oleks mõjutatud sihtgrupid kindlasti kaasatud?

12:00 Majandus- ja taristuminister Taavi Aas

Aitäh! Me kindlasti räägime selle teema ministeeriumis töökoosolekul läbi. Siamaani, niipalju kui minule on allkirjastamiseks dokumente tulnud, olen ma need ise saatnud kooskõlastusringile, mis on hõlmanud erinevaid huvigruppe. Samuti on tulnud eelnõusid, milles on kirjeldatud, milline on kooskõlastusprotsess. Ja tõepoolest, see kooskõlastusring ei hõlma endas mitte ainult ministeeriume, vaid sellesse on kaasatud ka huvigrupid. Miks selle seadusega niimoodi läks? Eks seda tuleb selgitada. Ja teiseks, kindlasti vaatame ministeeriumis läbi ka selle, kuidas korraldada nii, et erinevate seaduste puhul jõuaks kooskõlastamine tõesti kõikide huvigruppideni. Ühelt poolt on ressursi koha pealt tõesti mõistlik suhelda ministeeriumidega, teiselt poolt, nii nagu antud juhtum näitas, ei pruugi see olla piisav, et kõik saaksid oma huvid väljendatud.

12:02 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Annely Akkermann, palun!

12:02 Annely Akkermann

Suur tänu, austatud juhataja! Lugupeetud minister! Me kõik oleme inimesed ja eksime. On väga sümboolne, et te täna siin niimoodi tunnistate viga, mis on juhtunud, ning teete kõik, et seda parandada ja võimaldada puuetega inimestel paremini raudteel liigelda. Aga ma tahan teha ettepaneku vaadata selle raudteeseaduse menetlemise käigus läbi ka veel kaks teist punkti. Nimelt, teised erandid: üks on see, mis kehtestab kohustuse 21 000 euro suuruseks ettemakseks, mille raudteeveo ettevõtja peaks reisija surma korral tema lähedastele maksma, ja teine on see, et kui rongid hilinevad, siis peaks Elron kandma hoolt nende reisijate eest, kes jäävad jätkureisist maha. Eriti oluline on see siis, kui tegemist on alaealistega. Kas te võiksite selle üle mõelda, kuna tegelikult ei ole see Elronile arvestatav kulu võrreldes sellega, kui suur on finantseering, mille riik nii Eesti Raudteele kui ka Elronile rongiliikluse korraldamiseks subsidiumidena teeb? Te kindlasti juba teate, et see on mitukümmend miljonit.

12:03 Majandus- ja taristuminister Taavi Aas

Aitäh! See, et palutakse mingeid erandeid ja nende erandite pikendamist, ei tähenda kindlasti seda, et nende teemadega ei tuleks edasi tegeleda ja et need peaksid viieks aastaks kuidagi ootele jääma. Kahtlemata tuleb ka nende punktidega, mille kohta on pikendust küsitud, edasi minna, mitte oodata viis aastat ja hakata alles viimasel aastal, ma ei tea, imekiiresti tegutsema, sest äkki hakkab tähtaeg kätte jõudma. Kindlasti peavad ministeerium ja meie raudtee-ettevõtjad nende küsimustega edasi tegelema, täpselt samamoodi nagu eelmises punktis käsitletud abistajate teema puhul. Ma ütleks selle viimase punkti kohta veel seda – kui me eile arutasime, siis tollel hetkel seda infot majanduskomisjonis ei olnud –, et abistajateenust on lihtsam korraldada ootesaalia platvormil. Täna on meil selliseid platvorme või raudteejaamasid 13: Kiisa, Kohila, Rapla, Lelle, Türi, Viljandi, siis on Kehra, Tapa, Narva, Tamsalu ja Tartu ning Koidula ja Valga. Ma arvan, et need on need kohad, kus seda teenust on võimalik rakendada kiiremini või paremini. Eks me teiste kohtade asjus peame siis Eesti Puuetega Inimeste Kojaga läbi rääkima. Aga kindlasti peame nendes punktides edasi liikuma, sest tegelikult on ju Euroopa Liidus vastuvõetud direktiivid vastu võetud ikkagi mõtestatult, et kellelgi oleks parem elada, lihtsam liikuda. Kindlasti ei saa sellesse suhtuda bürokraatlikult, et lükkame midagi edasi kuni viimase hetkeni. Need punktid on seal inimeste pärast ja inimeste pärast tuleb need ka ellu viia.

12:05 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

6. 13:05 Võrdsed õigused

12:05 Esimees Henn Põlluaas

Järgmine on küsimus nr 6. Küsija on Katri Raik ja vastab rahandusminister Martin Helme. Palun!

12:06 Katri Raik

Lugupeetud eesistuja! Hea härra Helme! Eile küsis teie erakonnakaaslane Paul Puustusmaa, kas rahvusvaheliste organisatsioonide juures tegutsevates delegatsioonides peab olema ka üks naine. Ja siit tekkis minul küsimus, kas teie erakonnas suhtutakse nais- ja meesministritesse võrdselt. Selgitan. Kui eksis minister Kert Kingo, kinnitasite teie erakonna aseesimehena, et valel ei ole valitsuses kohta. Minister Kingo astus väärilt tagasi. Minister Järvi puhul on praegu küsimusi üleval rohkem, kui neid ühegi teise ministri puhul vist kunagi üleval on olnud. Me kõik loodame, et peagi saabub selgus. Ka korruptsioonivastane erikomisjon püüab homme hommikul erakorralisel istungil anda sellesse oma panuse. Lisaks aga pani minister Järvi peaministri autoriteedi kahtluse alla. Oma peaministri autoriteedi. Tõsi, ta vabandas. Aga vabandamine on varasematel aastatel kaasnud koos ametist lahkumisega, et tagada valitsuse töörahu. Minu küsimus on: kas teie erakond kohtleb nais- ja meesministreid võrdselt?

12:07 Rahandusminister Martin Helme

Aitäh! Jaa, suurepärane küsimus. Mul on kahju, et teie fraktsioonikaaslasest kolleeg ära läks, suur sisekujundusguru. Ma tahtsin temalt tegelikult teada saada, kas ta on nõus ka oma tuppä kutsuma inimesi sisekujundust tegema. Aga hea küll.

Meie lähenemine naiste ja meeste võrdõiguslikkuse küsimusele on kahtlemata täiesti erinev – meie erakondadel, sotsiaaldemokraatidel ja konservatiividel. Sotsiaaldemokraadid ajavad ju alati taga võrdsust lihtsalt niisama, aga meie ei arva, et inimesed oma olemuselt oleksid ühesugused ehk võrdsed. Inimesed on erinevad ning meie arvates ei pea mehed ja naised mitte omavahel võistlema, vaid üksteist täiendama. Selle täienduse kõige ilusamaks, paremaks ja produktiivsemaks, elu edasi kandvamaks vormiks on abielu. Ja minu meelest on see täiesti, kuidas nüüd öelda, ilma igasuguse kõrvakuulmise ja silmanägemiseta tehtav võrdlus, kui te võrdlete Kert Kingo ministriametist lahkumise asjaolusid sellega, mis toimub praegu Mart Järvi ümber. Te ütlesite, et mitte kunagi ei ole olnud üleval nii palju küsimusi. No ma arvan, et siin on teie puhul tegemist ikkagi väga lühikese poliitilise mäluga, kui arvate, et selle nädala bluffskandaal on kuidagi suurem kui kõik eelmised või eelmiste kümnendite skandaalid. See kindlasti ei vasta tõele.

Küsimustele vastuste leidmiseks on peaminister kutsunud kokku ühe komisjoni, mis uurib dokumentatsiooni ja vajaduse korral võib-olla ka vestleb asjaosaliste inimestega. Loodetavasti annab see komisjon nendele küsimustele vastused. Ma lükan kategooriliselt ümber väite, et Järvi või ükskõik kes valitsuse liikmetest on seadnud kahtluse alla peaministri autoriteedi. See lihtsalt ei vasta tõele. Nii et minu meelest kohtlete te ise inimesi kummaliselt, kui tahate kõiki situatsioone taandada meeste ja naiste vahelisele võitlusele. See ei tee kasu ei naistele ega meestele ega edenda ka võrdõiguslikkust.

12:09 Esimees Henn Pölluas

Aitäh! Katri Raik, täpsustav küsimus, palun!

12:09 Katri Raik

Minu teine küsimus on statistikavaldkonnast. Kas ma eksin, kui ütlen, et Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna ministrite lahkumise mõõt sai täis peale teist ministrit?

12:10 Rahandusminister Martin Helme

Aa, statistika, jah! Aitäh! Jaa, see statistika vastab tõele, et sellel valitsusel on olnud kaks ministrit, kes on ametist lahkunud, mõlemad on olnud meie erakonnast. Ma ei tea, kas see on nüüd statistika või poliitika või midagi muud, aga loomulikult üritab iga erakond vältida seda, et tema valitsusdelegatsiooni liige oleks sunnitud valitsusest lahkuma. Kindlasti on inimestel erinevaid isiklikke põhjuseid, see võib olla tervislik põhjus, see võib olla mingi perekondlik põhjus. Nendesse peame me kõik suhtuma mõistvalt. Oli ju ka eelmises valitsuses selline situatsioon teie erakonnakaaslase näol. Aga kui me räägime poliitilises võitluses taanduma sunnitud ministrit, siis see ei meeldi kahtlemata ühelegi erakonnale. Ja must, mida me näeme ja mis teeb meid väga murelikuks või ka vihaseks, on see, et meedia ja opositsioon n-ö valib süstemaatiliselt välja mõne meie inimese, mõne meie ministri, valab ta

marulise meediaturmtule all sopaga üle ja siis ütleb, et noh, valitsuse töörahu taastamiseks võiksite ta nüüd ohverdada. Seda mustrit oleme nüüdseks näinud kolm korda ja kusagil tuleb ju sellele mustriale vastu hakata.

Nüüd, veel kord: Järviku puhul on õhus süüdistused ja küsimused, millele ta meie hinnangul on vastanud adekvaatselt. Põhjendused on olnud veenvad. Kõiki need ei ole veennud, kaasa arvatud koalitsioonikaaslasi, kellel on küsimusi veel õhus. Nendele vastamiseks, nende kõhkluste-kahtluste hajutamiseks või ka kinnitamiseks ongi meil praegu aeg maha võetud. Dokumentatsioon vaadatakse üle ja siis läheme edasi.

12:12 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Jürgen Ligi, palun!

12:12 Jürgen Ligi

Aitäh! Härra Helme! See küsimus algas viitega ENPA delegatsioonile. Eile oli siin väga huvitav etendus, kui määrati teie liiget Reitelmanni. Tõestati, et tema inimõigustest midagi ei tea, mille peale tema läks pulti EKRE-t esindama ja pidas sütitava kõne NATO teemal. Mitte keegi ei saanud aru, miks. Aga tähelepanelik kuulaja märkas, et need on EKRE jutupunktid. Mina kuulsin täpselt sama juttu reedel teie Tre Raadios Kalle Grünthalilt. Tema õigustas tuntud võitleva vasakpoolse ja alati Kremli kaitsva Oudekki Loone määramist sellega, et ta ise hääletas selle poolt, ja hakkas nahutama NATO-t, et seal on Türgi ja vaat, mis Macron ütles. Täpselt sama asja hakkas eile rääkima Reitelmann – NATO-t nahutama. Öelge, mis teil seal toimub. Kas te olete otsustanud ka NATO-st ära tulla? Grünthal sisuliselt ütles, et see on täiesti mõttetu organisatsioon. Ta ei öelnud küll "mõttetu jututuba", aga julgeoleku teemal olid tal samad punktid, järeldus võib-olla otsesem kui eile Reitelmannil. Rääkige, mis te sellest NATO-st arvate. Kas Eesti on jälle andnud ära oma suveräänsuse ja kas me ei tohi enam ka NATO peale loota? Ma saan aru, et Euroopa Liidust me peame nagunii ära tulema.

12:14 Rahandusminister Martin Helme

Aitäh! Nagu ikka, Jürgen Ligi ei saa aru. Neli aastat Riigikogu liige olnuna ütleks ma kõigepealt muidugi seda, et ma ei pea kohaseks öelda, et Riigikogu istungid on etendused. Ei ole etendused. Siin käib poliitiline debatt, tihtilugu väga kirglik ja vahetevahel rohkem sisukas, vahetevahel vähem sisukas, aga vähemalt enda erakonnakaaslaste kohta võin ma täiesti kindlalt öelda, et meie ei etenda siin mitte midagi. Me kaitseme siin oma valijate huve ja oma poliitilist kreedit. Ma pean tunnistama, et ma ei ole eilset stenogrammi lugenud – ma lihtsalt ei ole jõudnud selleni –, nii et ma tõepoolest ei tea, milline on olnud kellegi konkreetne sõnavõtt. Aga on tore, et ka ülejäänud poliitiline maastik märkab seda, et Konservatiivne Rahvaerakond on üks ühtne ja üksmeelne erakond. Me räägime kõik ühesugust juttu. Ei ole niimoodi nagu teil, et sõltub sellest, millise fraktsiooniliikmega sa vestled – erakonna positsioonide osas saad erinevad seisukohad. Meil on tõepoolest ühtsed seisukohad, ükskõik, kas neid esitab üks, teine või kolmas Riigikogu või valitsuse liige. See on täiesti õige. Ja noh, see märkus tuli küll kriitikavormis, aga ma võtan seda komplimendina.

Nüüd, jaa-jaa, jõuame ka NATO-ni. Ühe osa reformierakondlaste hulgas on suhteliselt levinud meem või jutupunkt see, et meie ei ole NATO-t toetav erakond, mis on muidugi täielik jamps. Täielik jamps! Meie oleme selgelt NATO-t toetav erakond. Meie oleme väga tugeva riigikaitse seisukohaga riik, kes peab ülioluliseks nii iseseisvat kaitsevõimet kui ka liitlassuhteid. Aga see ei tähenda, et me peaksime olema pimedad või peitma pea liiva alla muutunud julgeolekuolukorra suhtes kas terves maailmas või konkreetselt mingis regioonis – puudutagu see siis Türgit või puudutagu see Ameerika Ühendriikide muutunud poliitilisi hoiakuid või puudutagu see mõningate suurte NATO liikmesriikide võimetust oma kaitse-eelarvesse panustada. Nendele puudustele peame me saama tähelepanu juhtida, sest kui me ehitame oma riigikaitse üles eeldusel, et NATO tuleb meile appi, siis on meil õigus ka nõuda, et NATO toimiks vastavalt lepingule ja poliitilistele kokkulepetele. See ei ole NATO rolli eitamine.

12:17 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

7. 13:17 Riigi huvide esindamine kohtus

12:17 Esimees Henn Põlluaas

Järgmisena küsimus nr 7, mille esitab Jürgen Ligi ja millele vastab peaminister Jüri Ratas. Palun!

12:17 Jürgen Ligi

Aitäh! Härra Ratas! Vaatamata sellele, et te moodustasite eile ühe komisjoni, töökomisjoni, on üks asi Mart Järviku tegevuses väga selge. Noh, tegelikult on kõik need asjad selged, mida see komisjon peab fikseerima, aga mina räägin sellest, et ta jättis andmata volituse kohtuvaidluseks riigi huvide eest. Selle asemel algatas ta väga pika kirja, juriidilise vaidluse selle üle, kuidas saaks seda anda või kuidas ei peaks seda volitust andma. Enamgi veel, Eesti riik olevat minevikus üldse nõudeid valesti esitanud. Ma olen seda kirjavahetust tähelepanelikult lugenud, loodan, et te ei hakka selles öeldut eitama. See on ka ajakirjanduses olnud. Ma ise olen selliseid allkirju andnud, noh, ma pakun, et ikka kümneid. Võib-olla mitte väga mitutkümmet, aga olen andud. Ilma mingi kõhkluseta. Mul ei ole pähegi tulnud seada ennast kohtumõistja olukorda. Kui juristid on tulnud ja öelnud, et on vaja minna riigi huve kaitsma, siis olen ma selle allkirja andnud. Mart Järvik seda ühel konkreetsel juhul ei teinud. Öelge, kas te olete seni, ilma selle komisjoni tegevuseta leidnud mingigi ausa motiivi, miks minister Järvik võis seda allkirja mitte anda ja algatada selle asemel juriidilise vaidluse. Kas võis olla mingi aus motiiv, miks ei garanteeritud kohtuvaidluses riigi laitmatut positsiooni?

12:19 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh, hea küsija! Te ütlesite, et seda ei tohi või ei maksa ette lugeda, aga ma teen väga lühidalt. Tegelikult tõesti, maaeluminister on pöördunud 6. septembril Justiitsministeeriumi poole küsimusega, kas Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet omab seadusjärgset esindusõigust avalik-õiguslike nõudeavalduste esitamiseks või võib ta seda teha üksnes ministri antud volituse alusel. Sellele on antud ka vastus, milles Justiitsministeerium viitab, et lähtuvalt Vabariigi Valitsuse seaduse § 44¹ lõikes 1 sätestatust on kohtus riigi seaduslikuks esindajaks tsiviilasjades ja kriminaalasjades kannatanu ja tsiviilkostjana ministeeriumi valitsemisala piires minister. Minister võib riigi kohtus esindamiseks anda üld- ja erivolitusi. Viidatud paragrahvi puhul on tegemist aga üldnormiga, millest tuleks juhinduda eriregulatsiooni puudumisel, kuid eriregulatsioon on sätestatud tsiviilkohtumenetluse seadustikus. Seadustik omakorda sätestab, et avalik-õigusliku nõudeavalduse võib esitada haldusorgan, kes oleks õigustatud määrama sama rahalise kohustuse kindlaks haldusmenetluses. Te küsite, kas hetkel on teada mingisuguseid asjaolusid. Ma jään põhimõtteliselt samade sõnade juurde, mida ütles rahandusminister. Ta ütles seda, et ma olen algatanud ja palunud läbi viia vastava uurimise. Seda teeb riigisekretär koos oma komisjoni või töörühmaga, kelle ta soovib sinna kaasata. Ma olen sellele täna hommikul ametliku käigu andnud, eile õhtul informeerisin teda sellest. Nii et ootame uurimistulemusi ära. Enne ei hakka ma kindlasti mingisuguseid oletusi tegema.

12:21 Esimees Henn Põlluaas

Jürgen Ligi, täpsustav küsimus. Palun!

12:21 Jürgen Ligi

Aitäh! Härra Ratas, ma sain siis nüüd vastuse, et ausaid motive seal taga ei olnud. Olid juriidilised konksud, mida te ka konksudena pikalt ette lugesite. Ma küsisin just ausate motiivide kohta. Neid siis järelikult teada ei ole. Aga öelge, palun, kas on mingisuguseid ausaid motive, miks Mart Järvik on selles toiduskandaalis esinenud nii, nagu ta on. Eitanud asjast teadmist, olles samas osalenud nii koosolekutel kui ka käinud lausa firmas, ja väitnud, et ta sai sellest teada naistelt turul – maasikate pilt on kõrval. Kas on mingeid motive, mis võiksid olla ausad, seoses sellega, et ta niimoodi valetamisega vahele jäi ning ühe firma kaitsele asudes ründas sõltumatut inspeksiooni ja ründas ka teisi firmasid? Üks jutupunkt, mida esitatakse, on ju see – ma loen kogu aeg selliseid väited –, et tegelikult on baktereid igal pool ja miks nendega ei tegeleta. Justkui sellepärast poleks kõnealuses firmas neid kunagi olnud. Kas on mingeid ausaid motive, miks rünnatakse sõltumatuid protseduure, miks näidatakse näpuga ja miks valetatakse? Ja miks teeb seda kogu aeg Mart Järvik?

12:22 Peaminister Jüri Ratas

Jah, aitäh teile küsimuse eest! Mul on palve, et ärge minu sõnu väänake, eks ju. Te tahate minu eelmise vastuse sõnastada oma järgmises küsimuses täpselt nii, nagu teile sobib. Ma kindlasti ei ole teile sellist vastust andnud. Ma lükkan selle ka stenogrammi mõttes ümber.

Nüüd, ma saan aru, et teie teine küsimus on seotud selle listeriabakteri juhtumiga. Ka see on olnud üks minu palve riigisekretärile, et sellega seonduv välja selgitataks. Mina olen maaeluminister Mart Järvikuga sel teemal kohtunud, ka neid küsimusi tema käest küsinud. Tema on oma selgitused selles küsimuses andnud. Ja ma soovin ära oodata uurimise tulemused. Kas see võtab aega nädal või kümme päeva, ma tõesti ei oska teile öelda. Aga noh, kuni kümme päeva ta võtab, võib-olla natukene vähem. Oleneb, kui kiiresti uurimine läbi viiakse.

Nüüd, kui te lubate, austatud Riigikogu liige, tahan ma kindlasti kasutada võimalust ja öelda, et kui me räägime listeriapuhangust ja ohtudest nii selles konkreetses ettevõttes kui ka laiemalt, siis on siin üks väga oluline põhimõte, mida me kõik peame kaitsma. See on toiduohutuse põhimõte, see on ohutus inimeste tervisele, inimeste elule. See on see, mille nimel me kõik peame üheskoos pingutama – et selliste bakteritega toiduained, söögiained ei jõuaks ei hulgi- ega jaemüüki, ei jõuaks poelettidele. Ja minu teada kohtub ametkond selle konkreetse ettevõttega M. V. Wool üsna pidevalt. See ettevõtte on võetud erijälgimise alla ja seal rakendatakse sellist nulltolerantsi põhimõtet, mida ma ütlesin ka eelmisel korral siin vastates. Nii et juhtum on tõsine ja tuleb teha kõik pingutused, et sellised bakterid inimeste toidulauale ei jõuaks.

12:25 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Urmas Kruuse, palun!

12:25 Urmas Kruuse

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud peaminister! Oma tänaste vastuste või sõnavõttude alguses te kirjeldasite, kuidas te usaldate prokuratuuri, ja nüüd lõite uue komisjoni, kes peaks tegema paralleeluurimist. Tegelikult tahavad nii siin saalis olijad kui ka avalikkus aru saada, mida te üritate sellega välja selgitada. Kui te olete vaadanud seda informatsioonijada, mis avalikkuse ette on juba sattunud, siis on üsna keeruline ja isegi natukene mõttetu vaielda selle üle, millised olid üksikud juriidilised nüansid. Aga kui me võtame lahti tänase Postimehe, siis tegelikult läheb pilt hulga klaarimaks. Ja mina eeldan, et ka peaministril on see pilt läinud selgelt klaarimaks. Küsimus on väärtustes, hoiakutes, arusaamas, huvide konfliktis. Kui ma eile Eesti Televisioonis "Esimest stuudiot" jälgisin, siis tuli Mart Järvikul vastata küsimusele, mis puudutas seda, kas ta saab aru, et on probleem, kui tema nõunik konsulteerib ja nõustab ettevõtet või ettevõtjat, kes tegelikult peab samal ajal riigiga kohut käima ja vaidlema. Ta võttis topeltpositsiooni ja see on ju läbipaistmatu. Kas te saate aru, et tegemist on väga selge eetilise küsimusega ja seda ei peaks andma uurida riigisekretärile? See eetika on tegelikult teie peas või teie tunnetes. Kas sellest lähtuvalt ei oleks vaja juba täna öelda auväärtr ministrile, et meie koostöö on selleks korra lõppenud?

12:27 Peaminister Jüri Ratas

Jah, aitäh teile! Ei, mina küll ei arva, et valitsusjuht ei võiks kasutada neid võimalusi paluda täiendavat selgitust. Ma usun, et see selgitus, mida mina olen riigisekretärilt palunud, on väga suure tõenäosusega tempo mõttes kiirem. Kuid kindlasti ei saa see olla nii põhjalik, kui võiks olla prokuratuuri puhul. Ja ma arvan, et siin tulebki selgust saada. Seda ma olen ju palunud. Ma nagu ei saagi aru, kas te tahate öelda seda, et ma ei tohiks usaldada riigiametkonda või et ma ei tohiks usaldada riigisekretäri, paluda tema abi. Ma ei saa aru, kas te seate riigiametkonna löögi või kahtluse alla. Ma loodan, et te seda ei teinud, aga mulle jäi nagu mulje, et te suhtute sellesse halvustavalt. Võimalus abi paluda tuleb seadusest. Mida ma olen teinud? Olen palunud uurida nelja konkreetset punkti või juhtumit, milles minu arvates oleks vaja suuremat selgust, ja selle uurimise lubas riigisekretär ka läbi viia.

Te ütlete, et tuleks Postimees avada. Ma teie küsimuse peale avan nüüd Postimehe, õnneks on see tänapäeval nutiseadmete abil võimalik. Noh, ma saan aru, et me kõik leiame siit seda, mida me soovime. Esimene, vähemalt selles *online*-pildis, on seesama infotund, näete! Aga kohe järgmine Eesti uudis on Kaja Kallasest: "Võtan sõnad tagasi, kui Järvik täna lahkub." Mida te siis soovite, et ma sellest

Postimehest teile ütlen? Ja sain ka sellist infot – Asta Õim, "Fraseoloogiasõnaraamat" (Tallinn, 2000). Vaatasin siit järele, mida tähendab "maha müüma". Siin öeldakse, et see tähendab "reetma, ära andma". Nii et need uudised on praegu Postimehe *online*-versioonis, kui teada tahate.

13:29 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

8. 13:29 Valitsuses toimuv

12:29 Esimees Henn Põlluaas

Järgmine on küsimus nr 8. Küsib Lauri Läänemets ja vastab peaminister Jüri Ratas. Palun!

12:29 Lauri Läänemets

Aitäh, hea eesistuja! Lugupeetud peaminister! Mul on teile küsimus, õigemini isegi väike palve, mille te saate siin Riigikogu ees ka kohe ära lahendada. Teen seda oma kolleegi Katri Raigi nimel, kes juhatab Riigikogu korruptsioonivastast erikomisjoni. Nimelt on korruptsioonivastane erikomisjon homme hommikul kell 9 kogunemas erakorralisele koosolekule, kuhu on palutud osalema ka minister Mart Järvik ja Maaeluministeeriumi kantsler Illar Lemetti. Teemaks on ülevaade huvide konflikti tekkimise asjaoludest Maaeluministeeriumis ja selle valitsemisalal. Aga lugupeetud minister Järvik on komisjonile teada andnud, et tema ei saa sellel komisjoni koosolekul osaleda ja parlamendi ette ütlusi andma tulla. Nimelt olevat tal homme hommikul vaja valitsuse istungil olla, pärast seda olevat tal päev hõivatud ja lõpuks sõitvat ta Eestist üldse ära. Mul on teile selline lihtne küsimus ja ka palve: palun öelge meile, et te lubate homme hommikul kell 9 minister Mart Järvikul osaleda korruptsioonivastase erikomisjoni koosolekul.

12:31 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Ma muidugi võiks seda mäletada, aga palun teie ees vabandust, ma ei mäleta Riigikogu kodu- ja töökorra seadusest seda ajagraafikut. Eriti veel, kuna te ütlesite "erikomisjon" – see teeb mul koosoleku toimumise osas pildi veel segasemaks. Ega ma ei oska ju seda peast öelda. Ma mäletan, et tavaliselt sai komisjonide töö neljapäeviti alguse peale istungit. Istung võib kesta kuni kella üheni ja vist kahe kolmandiku Riigikogu liikmete soovil ka pikemalt, kuni kella kaheni. Peale seda on komisjonide kokkusaamised. Võib-olla erikomisjon tuleb kokku mingil muul ajal, hommikupoole, või ma ei oskagi siin täpselt öelda.

Kui räägitakse valitsuse homsest tööplaanist, siis minister Järvikul on õigus. Neljapäeval on Vabariigi Valitsuse istung, kohe peale seda toimuvad usinasti tõsised kabinetinõupidamised. Siinjuures soovin ma öelda, et tänasel koalitsioonil on väga sisulised ja väga huvitavad vaidlused. Kell kaks lähevad kabinetinõupidamised edasi. Nüüd, me tahame veel põhjalikumalt asjadesse süveneda. Homme on meil plaanis minna kella kaheks Põhja-Eesti Regionaalhaiglasse, saada seal korralik ülevaade ja arutada erinevaid sotsiaal- ja tervishoiuteemasid. Seetõttu on tõesti homme see päev, kui mina olen palunud, et alustaksime Vabariigi Valitsuse istungit juba hommikul 8.15 ja siis läheksime kohe usinasti edasi kabinetinõupidamistega. Nii et jah, selles mõttes küll, kui Riigikogu kutsub ministrit, siis loomulikult, ma arvan, et iga minister ütleb, et ma igal juhul tulen ja püüan teha kõik. Aga kui see homme koosolek on tõesti teistsuguse algusajaga – kuna te ei öelnud, mis kell teie erikomisjoni istung algab –, siis ei oska ma teile vastata.

Aga tõesti, Mart Järvikul on valitsuse istungil üks kandev roll. Me räägime seal ka järgmise perioodi MFF-ist, Euroopa Liidu vahenditest. Põllumajandussektoris, ÜPP-s on need ikkagi väga olulised summad – millised on need nägemused, kuidas Eesti prioriteete veel tugevamalt fokuseerida ning kuidas seda jaotust põllumajandustoetuste ja maaelutoetuste või maaelu edendamise osas ka Eesti-siselt näha.

12:33 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lauri Läänemets, täpsustav küsimus, palun!

12:33 Lauri Läänemets

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Te võib-olla vaatasite vahepeal telefoni, kui ma selle kellaaja ütlesin. Koosolek toimub homme hommikul kell 9. Ja ma meenutan ka, et tegelikult on Eesti Vabariigis seadused, mis kohustavad ministrit komisjoni ette tulema ja oma tegemistest aru andma. Ent praegusel juhul võib jääda mulje, et maaeluminister põikleb vastutusest ja Riigikogu ees esinemisest kõrvale. Teie sõnavõttust sain ma aru, et te ei leia ka seda, et teil oleks võimalik valitsuse istungi päevakorda ümber teha, mistõttu teie arvates siis minister Järvik Riigikogu komisjoni ette tulema ei peaks. Ma küsin korra veel uuesti: homme hommikul kell 9 toimub Riigikogus korruptsioonivastase erikomisjoni erakorraline istung seoses teemadega, mis puudutavad teie valitsuse ministrit Mart Järvikut, ja ma meenutan, et üleval on korruptsioonikahtlused ja tegemist on teie valitsuse ministriga. Ma arvan, et nii teie kui ka kogu valitsuse ja kogu Eesti huvides peaks olema, et minister tuleb ja annab parlamendi komisjoni ees ütlusi. Kas te olete nõus sellega, et ta tuleb siia? Olete nõus tema siia lubamisega? Kuna tundub, et praegu on see tema peamine argument, miks ta tulla ei saa.

12:35 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh teile! Ma ausalt öeldes ei ole küll kuidagi aru saanud, et minister Järvik ei sooviks tulla auväärt Riigikogule või erikomisjonile selgitusi andma. Mulle ei ole ta seda küll kuidagi väitnud. Ma ütlen ausalt, et see varasem valitsuse istung sai paika pandud juba üsna mitu päeva tagasi. Kuna homme on istungi päevakorras tõsised arutelud – näiteks teise pensionisamba üle –, aga peale seda toimuvad ka kabinetiarutelud, siis me tõesti oleme soovinud – selleks, et vajaduse korral põhjalikumalt arutleda – alustada hommikul varasemal kellaajal. Homme see nii on.

Mina ei tea täpselt, millal te olete oma palve ministrile saatnud. Mina soovitan ministril kindlasti, igal juhul tulla Riigikogu või komisjoni ette, aga selline aja kokkuleppimine – mulle tundub, et nii see vist ei peaks käima. See on selline tehniline töö, mis üsna sageli käib ju Riigikogu Kantselei, minu puhul näiteks Riigikantselei vahendusel. Ametnikud on tublid. Usaldage ametnikke, nad lepivad selle aja kokku, see ei ole küsimus. See ei ole küsimus. Eriti veel arvestades seda, et põhimõtteliselt on ju valitsuse liikmel umbes samamoodi nagu Riigikogu liikmelgi, et ta töötab kogu aeg ja on nõus alati tulema, kui on võimalik. Aga tõesti, Riigikogu või valitsuse istungid või kabinetinõupidamised – noh, väga keeruline on öelda. Eriti kuna see üks teema homme hommikupoole – mitte küll täpselt kella üheksast, aga ma ei oska ka öelda, kui pikalt teised kabinetiarutelu punktid aega võtavad – on just temaga seotud, tema valdkonnaga, põllumajandustoetuste valdkonnaga. Aga ma usun, et ametnikud leiavad hea võimaluse. Mina igal juhul soovitan kõigil valitsuse liikmetel, sh Järvikul, tulla Riigikokku Riigikogu liikmetele aru andma ning kui vaja, siis ka selgitama ja tulema Riigikogu komisjonidesse.

12:37 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Taavi Rõivas, palun!

12:37 Taavi Rõivas

Aitäh! Mulle tundub, et kolleeg Lauri Läänemets sai peaministri nõusoleku, mida ta taotles, peaaegu kätte. Aga ma arvan, et seda saaks öelda palju selgemalt ja loomulikult saaks ka valitsuse päevakorras punktid sedasi ümber tõsta, et minister saaks oma tegevuse kohta parlamendi komisjoni ees aru anda. Ja nii, nagu sa väga õigesti ütlesid, ei ole ühelgi ministril, kui ta just parajasti näiteks välislahetusel ei viibi, ühtegi olulisemat töökohustust. Kui parlament kutsub, siis tuleb tal parlamendi ette ka tulla. Ma usun, et selle teema võiks küll lahendatud saada, ja ma usun ka seda, et kui Järvikul ei ole midagi varjata, siis küllap ta homme komisjoni ette ilmub.

Aga ma küsiks hoopis selle kohta, kuidas need asjad siin on arenenud, jättes korraks kõrvale kõik need detailid, mis need skandaalid on põhjustanud – neid on siin ju õige mitu ja ilmselt võiks Mart Järvik nende peale umbes kolm korda tagasi astuda. Te ise ütlesite, et te ei saanud vastuseid – see ei ole täpne tsitaat, aga see oli see mõte, eks ole – või et kahtlusi ei lükatud ümber, kui te ministriga kohtusite. Selle peale kirjutas minister Facebookis suhteliselt üleolevalt, et need küsimused, mida peaminister esitas, polnud üldse peaministri küsimused, vaid need olid kantsleri koostatud. Ehk siis mõnes mõttes võib anda hinnangu, et ta lausa mõnitas peaministrit, öeldes, et peaminister ei mõtle oma peaga. Ja seejärel tegi minister otsuse tulla teie juurde ka veel kantsleri vabastamise teemaga, millele mitmed teie kolleegid, kes kantslerit – nagu ma aru saan – hästi tunnevad, olid vastu ja seda täiesti arusaadavalt. Teie koalitsioonipartner räägib üldse teiega ultimaatumite keeles. Öelge, kuidas seda kõike arvestades saab üldse olla võimalik selline olukord, et Mart Järvik ametis jätkab, ja mida kõike saab selle kohta

üldse arvata riigisekretär, kes parimal juhul võib tuvastada faktilisi asjaolusid, aga mitte anda teie eest poliitilist ja eetilist hinnangut.

12:39 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Austatud Taavi Rõivas, hea Taavi! Ma jään selle vastuse juurde, et komisjoni ametkonna ja ministri ametkonna kokkuleppel tuleb leida aeg, mis kõigile sobib. Minu meelest on Riigikogu ja, ütleme siis, valitsussektor – täidesaatev võim ja seadusandlik võim – ju alati suutnud kokku leppida. Kui seadusandlik võim on midagi palunud, on täidesaatev võim seda alati püüdnud teha. Võtame kas või need arupärimised, ikka püütakse leida selleks võimalus. Kui minister on mingil põhjusel ära, siis leitakse mingi muu päev. Nii et ma usun, et arvestades sellega, et Riigikogu töötab ju kõik päevad nädalas, sh tööpäevadel, leitakse kokkusaamiseks muu aeg. Aga tõesti, seekord on juhtunud kuidagi nii, et see kutse, ma arvan, tuli hiljem, kui meie panime paika valitsuse homse istungi algusaja kell 8.15. Nüüd, tulen teie küsimuse teise poole juurde. Te ütlete, et näete, kuidas Mart Järvi Facebookis üleolevalt peaministrit mõnitas, valas õli tulle, nagu te ütlesite, ja mida kõike hirmsat, eks ju, ultimaatumid jne. Kõigepealt, Järvi ütles ju minu teada ise eile, et see ei olnud tal sotsiaalmeedias õnnestunud kirje. Ka teie olete seal Facebookis muidugi väga-väga aktiivne. Ja ta vabandas. Vabandas rahvusringhäälingu otsestuudios – "Esimeses stuudios", kui ma ei eksin.

Nüüd sellest, et kantsler vabastada. Eesti on õigusriik. Selline võimalus ministril tõesti on, kui ta põhjendab oma avaldust, ja siis kuue kuu pärast võib kantsleri vabastada. Kantslerite vabastamist on ju Eestis olnud küll. On olnud 2019 ja on olnud 20 aastat tagasi, 1999. Ma mäletan, et toona läks vist viis kantslerit, väga palju, nagu naksti. Tuli kolmikliit. Siis vist isegi polnud seda kuue kuu reeglit. Nii et eks neid kantslereid on vabastatud eri aegadel erinevat moodi. See õigus on olemas, aga see ei tähenda, et seda kasutatakse.

Nüüd edasi, te küsite, kuidas selle kõigega hakkama saada. Ma ütlen ausalt, et olen alati teist lugu pidanud, austatud Taavi Rõivas, ja pean ka täna. Eks ka teilt on õppida, kuidas valitsust koos hoida ja kuidas teha erinevaid valitsusi. Püüan ka mina nii hästi, kui suudan. Ma arvan, et ega teile ei öelnud keegi, et see töö on kerge ja väljakutseid ei ole, ja ka minule pole keegi seda öelnud. Aga igal juhul tunneb tänane valitsus vastutust. Minu meelest töötab valitsus meeskonnana. Valitsus tuleb ka sellest keerulisest seisust, ma arvan, välja ja koalitsioon läheb edasi. Nii et ma tänan, et te kaasa elate, ja ma luban teile, et annan endast parima, et tänast koalitsiooni koos hoida.

12:42 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

9. 13:42 Pensionisamba raha kasvatamine

12:42 Esimees Henn Põlluaas

Järgmine on küsimus nr 9, mille esitab Aivar Sõerd. Vastab rahandusminister Martin Helme. Palun!

12:42 Aivar Sõerd

Austatud rahandusminister! Eesti kapitaliturg on olnud ülimalt panganduskeskne. Ettevõtted rahastavadki oma investeeringuid põhiliselt pangalaenudega. Ja pangad reeglina ei paku omakapitali investeeringuid. Aga pensionifondid pakuvad. Pensionifondid pakuvad ka pikemaajalisi investeeringuid, kui pangad seda teevad. Aga seni on pankade pensionifondide investeeringud Eesti majandusse olnud väga tagasihoidlikud. Nüüd toimus muutus tänu sellele, et Riigikogu eelmine koosseis võttis vastu kogumispensionide seaduse muudatuse, mis leevendas Eestis tehtavate investeeringute reegleid ja vähendas neid piiranguid. Samas teie algatatud teise pensionisamba reform on sellele positiivsele arengule andnud tagasikäigu. Pensionifondide Eestisse tehtavad investeeringud on hakanud vähenema ja järjest on teada antud investeeringute piiramisest. LHV Pank sulges ainult Eestisse investeerinud pensionifondi, liitis selle ühe teise fondiga. SEB ütles, et pensionireform tõmbab kriipsu peale Eesti investeeringutele. Luminor Bank ütleb, et kohalikku majandusse nad uusi mittelikviidseid

investeeringuid edaspidi ei tee või teevad neid minimaalselt. Väga ebasoovitavad arengusuunad! Aga ma küsin: kuidas teie pensionireformi eelnõu käivitajana olete rahul nende esimeste tulemustega ja kas selline areng vastab sambareformijate seatud eesmärkidele?

12:44 Rahandusminister Martin Helme

Aitäh! See on tõsi, et ka mina olin sel ajal rahanduskomisjonis ja hääletasin sellesama eelnõu poolt – ehkki see oli valitsusest tulnud eelnõu –, mis muutis investeerimistingimusi. Laias laastus võib öelda, et kui 2016. aastal olid pensionifondide Eesti majandusse tehtud investeeringud 150–200 miljoni vahel, siis nüüd on need lähenemas 600 miljonile ja see on kahtlemata positiivne areng. Aga ma täpsustaksin, et see fond, mille kohta te ütlesite, et see suleti – seda tegelikult mitte ei suletud, vaid see liideti. Ja seda on Eestis ka enne tehtud, et fonde parema tootluse saavutamiseks reorganiseeritakse. Ma olen nõus, et kogu selle teise pensionisamba reformi üks olulisem majanduslik riskikoht ei ole mitte niivõrd pankade ja fondide hakkamasaamine. Selles ei ole mingit kahtlust. Finantsinspeksioon on teinud ära stressitestid ja ütleb, et sisuliselt ei ole ohtu, et meie pensionifondid muutuksid maksejõuetuks või et nende n-ö osaku hind pensionireformi tõttu oluliselt väheneks. Aga see negatiivne mõju võib tekkida. Selle riskiga me peame arvestama. Ja selle riski vastu me peame otsima kas rohtu või leevendust selle kaudu, et likviidsuse juhtimise huvides peavad pensionifondid üle vaatama oma investeeringud Eesti-sisestesse reaalinvesteeringutesse. See on murekoht ja selle vastu on pensionireformi eelnõu ettevalmistamise käigus läbi töötatud mitmesuguseid turuosalistelt endilt saadud ettepanekuid. Ma arvan, et likviidsuse tagamiseks on meil selles eelnõus olemas mitmed tasakaalustavad või riski maandavad meetmed. On ka veel need ettepanekud, mis saadi pärast eelnõu avalikustamist avalikul ringil. Neid me praegu valitsusse minnes eelnõusse enam sisse ei pane, aga kindlasti tulevad need Riigikogus menetlemisel kaalumisele ja ma arvan, et me oleme nende suhtes väga avatud meelega. Nii et oleme riskidest teadlikud. Aga esiteks, nende riskide maht on kogu pensionifondi ja Eesti kapitaliturgu arvestades üsna väike, nii et mingit süsteemset ohtu need endast ei kujuta. Ja teiseks, me oleme otsinud viise, kuidas riske maandada, ja ma arvan, et oleme neid ka leidnud.

12:47 Esimees Henn Pölluas

Aitäh! Aivar Sõerd, täpsustav küsimus, palun!

12:47 Aivar Sõerd

Lugupeetud minister! Seda ma ütlesingi, et LHV Eestisse investeeriv fond suleti ja liideti teise fondiga. Pensionifondide maht kokku on 4,6 miljardit. Ja 600 miljonit, nagu te ütlesite, on tõepoolest see tase, milleni jõudsid pensionifondide Eestisse tehtud investeeringud. Aga see 600 miljonit, muuseas, on juba minevik. See summa on sealt juba allapoole tulnud ja sama tendents jätkub. Aga ma küsin selle kohta, et te rääkisite, et tulevad riski maandavad meetmed. Ma küsingi täpsemalt seda, et millised need riski maandavad meetmed on, mis selle trendi või ebasoovitava suuna, mida me praegu näeme, ümber pööraksid. See ebasoovitav suund on see, et pensionifondid tõmbavad oma investeeringuid Eesti päritolu varadest, Eesti päritolu mittelikviidsetest varadest välja – need on pikema perioodi peale tehtud tööstusinvesteeringud, kinnisvarainvesteeringud jms – ja selle asemel paigutavad raha suurema likviidsusega välisriikide väärtpaberitesse, välisriikide instrumentidesse. Raha kasvab välisriikides, raha ei kasva Eestis. Ma küsingi: millised need riski maandavad meetmed on, mida te mainisite ja mida välja töötatakse? Ja ikkagi, kas te võtate sellise passiivse ja muretu hoiaku, lepite selle olukorraga või on teil midagi konkreetset plaanis? Kui on, siis palun kirjeldage neid meetmeid.

12:49 Rahandusminister Martin Helme

Aitäh! Mina küll ei arva, et me oleme võtnud passiivse ja muretu hoiaku. Ma arvan, et nii see valitsus kui ka mina ja kõik ülejäänud selle eelnõu kallal töötanud ministeeriumid ja kolleegid ja spetsialistid oleme konkreetset selle eelnõu väljatöötamise ajal olnud väga aktiivsed – sugugi mitte muretud, vaid tulemusele kontsentreeritud. Selles mõttes tahaksin ma korraks võib-olla sammu tagasi astuda ja öelda, et tulemust tuleb mõõta eesmärgi suhtes. Meie eesmärk ei ole muretseda fondide investeeringute likviidsuse pärast, vaid meie eesmärk on parandada Eesti inimeste valikuvabadust oma pensionipõlveks valmistumisel ja oma vara üle suurema kontrolli saamisel. See on eesmärk. Ja on selline põhimõtteline küsimus: kelle vaatenurgast me seda reformi teeme? Kas me teeme seda pankade ja investorite

vaatenurgast või me teeme seda nende inimeste vaatenurgast, kelle rahaga toimetatakse? Meil on siin ilmselt täiesti erinev vaatenurk. Meie vaatame olukorda nende inimeste silmade läbi, kelle rahaga toimetatakse, teie vaatate nende inimeste silmade läbi, kes selle raha enda kätte saavad ja siis sellega toimetavad.

Ma veel kord ütlen, et need summad – jaa, 600 miljonit tundub olevat suur raha –, mis Eestisse investeeritakse, iga-aastased investeeringud, ulatuvad ikkagi miljarditesse. Kui me räägime sellest 600 miljonist, siis juba praegu ju, nagu te ka tähelepanu juhtisite, on fondiinvestorid asunud oma investeerimisplaane vastavalt muutunud oludele korrigeerima ja need olud panevadki fonde teistmoodi käituma. Kas need käitumisviisid on lühiajaliselt või pikaajaliselt positiivsed-negatiivsed – ma arvan, et selle üle jõuame vaielda veel väga pikalt. Aga see mure, mida te väljendate, on kantud ettekujutusest, et kõik asjad peavad elu lõpuni olema kogu aeg ühtemoodi, sest siis ei ole majanduses toimetamisel riski – kuid nii see ei käi.

Kui nüüd meetmetest rääkida, siis üks konkreetne meede, mille me sellesse eelnõusse oleme pannud, on kümneaastane n-ö külmutusperiood. Kui inimene liitub pensionifondiga või lahkub fondist, siis ei saa ta kümme aastat ümber otsustada. See on just nimelt selle jaoks, et pendeldamist ja volatiilsust oleks vähem. Teine konkreetne meede, milles ei ole kokku lepitud, aga mida me tõsiselt kaalume, on fondide likviidsuslaenu ülempiiri tõstmine. Praegu on see 10%. Me arutame, kas seda kahekordistada või tõsta veidi rohkem. See võtab selgelt maha riski, et meil tekib fondides likviidsusprobleem. Aga ülejäänud osa on muidugi investeerimisstrateegia valik ja see jääb investorite otsustada.

12:52 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Jürgen Ligi, palun!

12:52 Jürgen Ligi

Aitäh! Härra Helme! Ma pean üles tunnistama oma väga tugevad rahvuskonservatiivsed instinktid ja vaated, need on mul lapsest peale sees. Teie puhul ma neid ei näe. Mind hämmastab teie täielik ükskõiksus rahvuse tuleviku suhtes, mis puudutab rahandust. Kui mõelda, mis on rahvale tulevikus tähtis tema jõukuse, hakkamasaamise ja säilimise seisukohast, siis selleks on suuremad säästud ehk jõukuse akumulatsioon. See tähendab ka suuremat pensioni tulevikus ja see tähendab suuremaid investeeringuid majandusse. Teie enda ettevalmistatav seaduseelnõu, selle seletuskiri ja selle mõjuanalüüs ütlevad üheselt, et teie töö tulemusena saab pension tulevikus olema väiksem – see vahemik on mõneteisest kuni mõnekümne protsendini, sõltub detailidest. Seletuskiri ja mõjuanalüüs ütlevad seda, et Eesti majandusse tehtavad investeeringud vähenevad, ja loomulikult ütlevad need seda, et Eesti inimeste tulevikus hakkamasaamine on ebaselgem, ebakindlam, mis on ju antikonservatiivsus. Palun proovige nüüd öelda, et see ei ole tegelikult teie eesmärk. Et tegelikult see, mida te nimetate vabaduseks, ei lõppe nende asjaoludega, millest räägivad teie enda eelnõu seletuskiri ja mõjuanalüüs. Öelge, et teie spetsialistid ei tea midagi ja rahvuskonservatiivid nagu mina ei tea ammugi midagi.

12:54 Rahandusminister Martin Helme

Jah, aitäh! Ei, seda ma kindlasti ei ütle, et meie spetsialistid midagi ei tea. Vastupidi, ma olen väga tänulik, et meie spetsialistid on koos teiste ministeeriumide spetsialistidega teinud väga hea eelnõu. Aga ma ütleks niimoodi – võib-olla kutsuks pisut korrale –, et 100-leheküljelisest seletuskirjast sai noppida välja vaid mõned laused, mis ütlevad, et eksisteerivad riskid ja et need riskid on nii- ja niisugused. See on nagu mööndus. See, et tegelikult on kogu eelnõu kohutavalt halb ja toob meile kaasa katastroofilised tagajärjed – peab pingutama, et seletuskirjast niimoodi aru saada.

Ma tooks mõned numbrid, mis samuti võib-olla aitavad inimestel aru saada, miks me selliseid tohutu pika perspektiiviga ennustusi väga tõsiselt ei võta. Noh, jätame üldse ära selle, et tegelikult ei ole meil tänase päevani häid analüüse, kokkuvõtteid sellest, mismoodi pensionireform on õnnestunud võrreldes nende eelduste ja ootustega, mis olid selle reformi tegemise ajal. Meil on ainult mõningad kokkuvõtted ja ülevaated sellest, mis tegelikult on juhtunud. Aga selle kohta, kas see, mida tookord lubati, on juhtunud, kõik viisakalt vaikivad. Täna sel päeval oleks esimese samba väljamaksed umbes 30% suuremad, kui teist sammast seal kõrval ei oleks. Kui meil üldse teist sammast ei oleks, siis oleks täna sel päeval esimese samba väljamaksed umbes 30% suuremad. See on selline arvutuslik asi. Kui me räägime prognoosimisest, siis tänane 500-eurone pension oleks 40 aasta pärast, kui pensionikasv on keskmiselt

3% aastas, 1630 eurot; kui kasv on 40 aasta peale kokku 4% aastas, siis 2400 eurot, ja kui 5%, siis 3520 eurot. Ühe protsendi kaupa, eks ole, tuleb vahe sisse üle tuhande euro või tuhat eurot. Aga kes meist teab, kas pension kasvab 2% või 4%. Igasugused ennustused, mis me veame 40-aastase skaala peale, on parimal juhul, ütleme nii, akadeemiline harrastus.

Kõigele lisaks, kui räägime praegusest pensionisüsteemist, maksame me igal aastal sisse üle 300 miljoni. Võtame maksuraha, sotsiaalmaksu raha, ja maksame 300 miljonit süsteemi sisse. Välja võetakse sealt praegu aga 15 miljonit eurot aastas. Samal ajal teenivad pensionifondid teenustasu 40 miljonit eurot aastas. Teile võib see kõik tunduda suurepärase äriplaanina. See sõltub, nagu ma ka Aivar Sõerdile ütlesin, sellest, millistes kingades te olete. On terve hulk inimesi – ja mina kuulun nende hulka – , kes leiavad, et see ei ole suurepärase äriplaan ja selle äriplaaniga jätkamine ei teeni inimeste huve. Kõigele lisaks tahaks ma teile öelda veel ühe numbri. Kõigi nende numbrite puhul on eelduseks, et meil pensioniiga kasvab minimaalselt 72 eluaastani. Ehk siis selle jaoks, et seegi raha kätte saada, tuleks tööl käia peaaegu kümme aastat kauem kui praegu. Nii et mina põhimõtteliselt ei nõustu sellise räkiti jätkamisega.

12:57 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Ma tänan kõiki küsimuste esitajaid! Ma tänan valitsuse liikmeid vastuste eest! Infotund on lõppenud.